

lev

LEV BLADET NR. 6. OKTOBER 2018

Højskoleliv

Landsforeningen
LEV

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE

FOKUS

8

Politisk aftale
om nye regler
for magt-
anvendelse

LÆS OGSÅ

34

Mød Magny
- Frivillig i LEV

Tag på højskole!

BLIV SET OG HØRT · FIND DET, DU ER GOD TIL · STYRK DINE RESSOURCER
KOM I BEDRE FORM · FIND NYE VENNER · BLIV UDFORDRET · HA' DET SJOVT

Bevægelses- og udelivslinjen

Billedkunstlinjen

Musik- & dramalinjen

Studietur til Kreta

PRAKTISK

- Du skal være fyldt 18 år
- Et højskoleophold kan være en del af din STU
- Pris fra 1.350 kr. pr. uge
- Vi har også kortere ophold på 1-2 uger

Djurslands Folkehøjskole
www.djfh.dk

Drammelstrupvej 15 • Tirstrup • 8400 Ebeltoft • Tlf. 87 52 91 20 • www.djfh.dk • post@djfh.dk

indhold

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** – Fællesskaber og et godt liv
- 6 Vær på vagt** – Det er tid for kommunale budgetaftaler
- 8 Politisk aftale om ændrede magtanvendelsesregler**
– Det kunne være gået langt værre
- 13 Familiekurser 2018**
- 14 Landsmøde 2018** – LEV i bevægelse
- 17 Højskoler** – Omstridt forslag taget af bordet
- 18 Højskoler** – Højskolen ændrede Peters liv
- 19 Højskoler** – Ditte og Mette forbereder sig på voksenlivet
- 23 Inklusion i virkeligheden** – Inspirationskonference
- 24 Kunst + fortællinger + fællesskab = medborgerskab**
– KARAVANA er fyldt 25 år
- 26 Udklassificeret** – Arly kæmper for, at udviklingshæmmede kan dyrke eliteidræt
- 32 Det skrev vi for 55 år siden** – Højskoleeksperiment for åndssvage
- 34 Frivillig i LEV** – Magny Jønch arrangerer aktiviteter og ture
- 38 Bedre sent end aldrig** – Vigtig rettelse i Handicapkonventionen
- 41 KLAPjob har fået 300 personer i job hos REMA 1000**
- 43 Nyt fra rådgivningen**
– Genoptagelse af afgørelser om beregning af pensionsbidrag
- 45 LEV nyt**
- 46 Kort nyt**

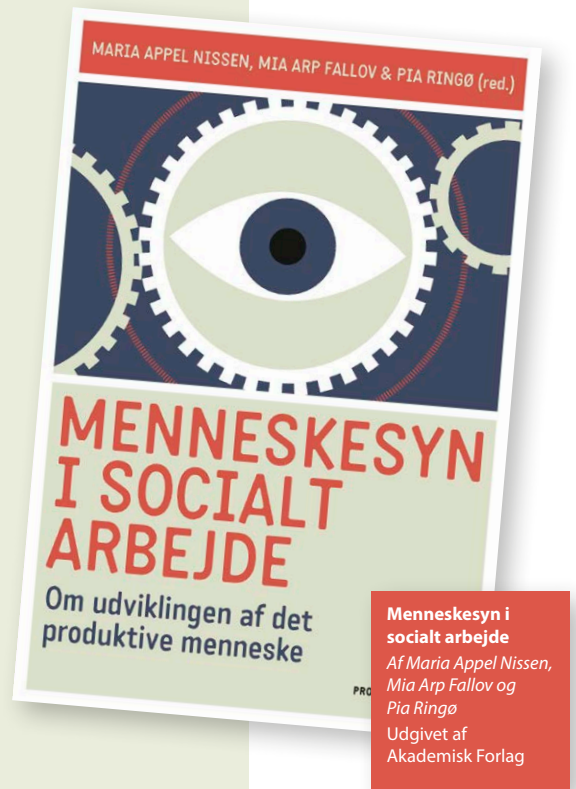
NY BOG:

Menneskesyn i socialt arbejde

”Velfærdspolitiske ideer om det produktive menneske er en stærk drivkraft i udviklingen af menneskesyn. Dette kommer til udtryk i en forventning om, at hjælp til mennesker i sårbare positioner skal føre til selvforsørgelse – eller til at de kan klare sig selv ved at realisere egne ressourcer, netværk og potentialer for forandring. Hvad betyder det for socialt arbejde? Går noget tabt? Kommer nogen i klemme?”

Det er omdrejningspunktet i bogen *Menneskesyn i socialt arbejde*, som er skrevet af Maria Appel Nissen og Mia Arp Fallov og Pia Ringø.

Forfatterne ønsker med bogen at vise, at ”der findes menneskesyn, som i dag har trange kår, men som er vigtige, fordi de kan nuancere og udvide vores forestillinger om, hvad det vil sige at være et produktivt menneske.” Det viser de med eksempler fra socialt arbejdes praksis – beskæftigelsesområdet, psykiatri- og handicapområdet, børne-, familie- og ungeområdet samt det boligsociale område.

Menneskesyn i socialt arbejde
Af Maria Appel Nissen,
Mia Arp Fallov og
Pia Ringø
Udgivet af
Akademisk Forlag

Flere gevinster ved at ansætte sygeplejerske på specialskole

Foto: Nørrebroergskolen

Skolelederen på Nørrebroergskolen i Odense, Simon Bay Andersen, har ikke hørt om nogen almindelig dansk specialskole med en sygeplejerske ansat og inddraget i undervisningen af børn med komplekse handicap.

Men sådan en er der i hvert fald nu. En erfaren sygeplejerske fra intensiv på Odense Universitetshospital startede på skolen i august. Personalet her, hvor nogle elever har fysiske handicap og en del har multiple funktionsnedsættelser, har allerede udtrykt lettelse over, at de med ro i sindet kan koncentrere sig om det pædagogiske arbejde, og over at de ikke midt i undervisningen skal hjælpe elever med sondemad eller bleskift. Skolens pædagoger og lærere fremhæver, at sygeplejersken ’ser’ på en anden måde, end de selv gør. Hun tænker ikke i aktiviteter, men på hvordan eleverne bevæger sig, og hvordan de ser ud – om der eksempelvis er tegn på, at en elev snapper efter vejret på grund af iltmangel.

Den nye kollega deltager i undervisningen med blikket rettet mod sundhedsfaglige ting. Suger slim, giver sondemad og medicin. En elevs respirationsstøttende udstyr skal også virke. Og hvis en elev i en i øvrigt velfungerende klasse bliver ved med at pille en midlertidig stomi ud (som det aktuelt er tilfældet),

kan sygeplejersken hurtigt tilkaldes af det pædagogiske personale og ordne det, mens undervisningen kører uforstyrret videre.

Sundhedsfaglig viden på skolen er nødvendig. Der er årligt mange opkald til 112 og endnu flere dilemmaer gående på, hvornår eleven har det så dårligt, at forældrene skal tilkaldes ved en opringning hjemme eller til deres arbejde. Forældrene bruger i forvejen meget tid på deres barn, arbejdet hænger måske i en tynd tråd, og de skal ikke ulejliges i tide og utide.

Den næste store opgave for den nye sygeplejerske bliver at løfte elevernes sundhed og hjælpe med at udvikle skolens sundhedskompetencer. Stikort hertil er løbende kurser i førstehjælp, epilepsi, hygiejne, medicin og håndtering af sonder.

Endelig indebærer funktionen en slags brobyggerfunktion mellem skole og hospital, idet skolen i det daglige før, under og efter indlæggelser samarbejder med læger og sygeplejersker på H.C. Andersens Børnehospital samt andre sygehusafdelinger.

(Kilde: Henrik Stanek, folkeskolen.dk, 3. september 2018)

FÆLLESSKABER og et godt liv

AF ANNI SØRENSEN,
LEV'S LANDSFORMAND

Hvad karakteriserer det gode liv? Det findes der naturligvis utallige bud på, men centralt er, at vi alle har brug for at være inkluderet i fællesskaber: Hvor vi bor, med venner, familie, naboer, i lokalsamfundet, på arbejdspladsen, i skolen, i fritiden og i det hele taget i de fællesskaber, hvor vi lever vores liv.

Vores fællesskaber bliver stærkere og rigere af at være mangfoldige, og af at vi insisterer på, at alle har ret til at deltage, og at alle bidrager med det, de kan.

Mange kan og skal bidrage, hvis vi skal nå længere i retning af et mere inkluderende samfund: Børnehaver og skoler kan udvikle og understøtte fællesskaber på tværs af specialiserede og almene miljøer, virksomheder kan inkludere på arbejdspladsen, lokale foreninger og klubber kan være åbne og mere opsøgende over for børn og voksne med udviklingshæmning og i det hele taget skal "civilsamfundet" styrke og udvikle fællesskaber for alle.

I LEV har vi gennem årene ydet vores bidrag – ikke mindst gennem inklusionsprojekter, der illustrerer potentialet og skaber konkrete forandringer for mennesker: KLAPJob, som har skabt næsten 3.000 skånejob i en bred vifte af virksomheder samt LEV-venner og Best Buddies, der understøtter en-til-en venskaber. Disse og mange flere eksempler viser vejen – og derfor skal de vises frem. Det gør vi på en stor konference den 27. november, hvor 40 projekter fortæller om, når inklusion lykkes. Samtidig byder konferencen på en lang række oplæg, som belyser forskellige facetter af inklusion og fællesskaber for og med voksne med udviklingshæmning – læs mere inde i bladet.

Men det er ikke altid tilstrækkeligt, at den enkelte børnehave, skole, forening, virksomhed eller

civilsamfundet gerne vil yde et bidrag til bedre inklusion af mennesker med udviklingshæmning. Især for mennesker med mere komplekse og omfattende handicap kræver det, at vi som samfund påtager os ansvaret for at skabe vilkår og rammer, der gør inklusionen mulig i praksis.

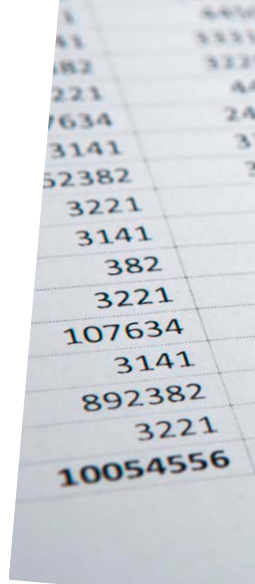
De rammer og vilkår er desværre blevet ramt af kommunale besparelser over de senere år.

Gradvise, men gentagende beskæringer af personalet har konsekvenser – også for om det i praksis er muligt at styrke inklusionen. Kan borgeren eksempelvis få den nødvendige ledsagelse hen til aktiviteten i den forening, som gerne vil inkludere? Og kan han/hun få den nødvendige pædagogiske støtte til at være en del af selve arrangementet?

En styrket inklusion af mennesker med udviklingshæmning skal være for alle – også mennesker som har behov for mere støtte for at kunne realisere mulighederne i praksis.

Derfor skal LEV selvfølgelig fortsætte kampen for flere ressourcer. Vi skal bekæmpe, at pårørende eller frivillige pålægges at løse "kernevelfærds-opgaver". Men vi skal samtidigt interessere os for, hvordan vi sammen kan skabe bedre liv og understøtte nye måder at inkludere mennesker med udviklingshæmning i flere fællesskaber – til gavn og glæde for os alle.

Gradvise, men gentagende beskæringer af personalet har konsekvenser – også for om det i praksis er muligt at styrke inklusionen

Pårørende fik skudt DRASTISKE besparelses- forslag ned

Det kan godt betale sig at engagere sig i budgetdiskussioner i kommunerne. Det har man i hvert fald erfaret i København, hvor en gruppe pårørende har været med til at få taget nogle voldsomme spareforslag af bordet

Steen Stavngaard, formand for LEV København.

I øjeblikket tikker der den ene historie efter den anden ind om planlagte kommunale besparelser på hjælp og støtte til mennesker med handicap. Der skal spares penge, udgifterne til det specialiserede socialområde stiger etc. Og mange steder bliver der også reageret kraftigt fra organisationer, pårørende og mennesker med handicap i form af læserbreve, demonstrationer, møder med politikere, høringsvar osv. osv.

Således også i København, hvor en gruppe forældre midt i august 'kom under vejrs med', at nogle embedsmænd havde fundet frem til tre områder med stor betydning for mennesker med udviklingshæmning, hvor der kunne

spares, centraliseres og omlægges. De tre områder var med embedsmændenes egne formuleringer:

- 1. Fysisk kobling mellem botilbud og dagtilbud:** Der vurderes at være et potentiale ved etablering af dagtilbud på samme matrikel som botilbud, herunder drift af dagtilbud samt personale- og ressourceomkostninger forbundet med logistik og transport til/fra dagtilbud.
- 2. Produktionskøkkener:** Centralisering af produktionskøkkener kontra mange decentrale produktionskøkkener på de enkelte botilbud vurderes umiddelbart at have potentiale ift. stordriftsfordele.
- 3. Volumen af botilbud:** Større volumen i et botilbud kan have økonomiske gevinster i både etablerings- og driftsfasen. Der skal udføres en nærmere analyse af forventningen til udgiftsbesparelsen, herunder fordele og ulemper ved botilbud med et stort antal pladser.

Flere pårørende tog straks kontakt til nogle af politikerne i socialudvalget, som stod for at skulle behandle forslagene, for at fortælle dem, at det var uhyrlige tiltag. Steen Stavngaard, formand for LEV København, var en af dem. Som han formulerer det:

- Det er jo forslag, der vil sende mennesker med udviklingshæmning 30 år tilbage i tiden. Der vil da sikkert kunne spares en masse penge på kørsel. Men den her gruppe mennesker har også behov for miljøskifte og at kunne dufte maden.

- Heldigvis vendte socialudvalget tomme mellem. De delte faktisk bekymringerne, som vi var gået til dem med.

Embedsmændenes forslag blev derfor ikke til noget. I denne omgang. Måske også fordi, at både Steen Stavngaard og mange andre aktive LEV-folk i årenes løb har haft en tæt dialog med politikerne, så de muligvis har fået en vis forståelse for, at udviklingshæmmede faktisk er mennesker med rettigheder og behov som alle andre.

Den lokale LEV-formand pointerer dog, at så er forholdene for mennesker med handicap heller ikke bedre i København. Han har selv gjort meget ud af at fortælle i handicaprådet, at landets hovedstad ligger under gennemsnittet sammenlignet med Aarhus, Odense, Aalborg, Esbjerg og Randers Kommuner med, hvad der bruges i kroner og ører pr. borger med handicap.

Både lovlige og ulovlige forslag står i kø, når kommunerne skal prøve at finde besparelser til de kommende års budgetter

Vær på vagt over for de kommunale budgetter

Her i året efter det seneste kommunalvalg er der fuld gang i mange kommuners forsøg på at skære ned på støtten til nogle af de svageste medborgere nemlig mennesker med udviklingshæmning, der er helt afhængige af hjælp og støtte fra kommunen. Lykkes det for kommunerne, kan politikerne jo håbe, at det er glemt, når næste valgkamp går i gang.

Kynisk? Måske. Men hvad skulle forklaringen ellers være? For det burde ikke komme bag på hverken politikere eller embedsmænd i kommunerne, at så og så mange mennesker har et behov. De kender, eller burde kende, alt til den demografiske udvikling. Og det er jo ikke umiddelbart sådan, at der er tilføjet en række ekstra ydelser til lige præcis denne målgruppe, der skal betales for nu.

LEVs sekretariat har i de seneste måneder tilbudt hjælp til de LEV-kredse, der gerne vil have en håndsregning med at give kommunerne modspil. Og som nedenstående eksempler viser, er der god grund til at være på vagt.

ULOVLIG FORVALTNING

Norddjurs Kommune har ifølge JP Aarhus et underskud på arbejdsmarkedsområdet på 35 millioner kroner. Det har medført en større spareøvelse, som ifølge kommunens udspil også bringer støtten til kommunens borgere med udviklingshæmning i spil. Kommunen arbejder blandt andet med et forslag om at fjerne socialpædagogisk ledsagelse under ferie – og dermed sætte den individuelle vurdering af borgerens behov ud af kraft. Tilsvarende ønsker kommunen at droppe socialpædagogisk ledsagelse i hverdagen efter servicelovens § 85 samt over en bred kam at reducere ti procent i den hjælp, støtte og normering, der er på bostederne i kommunen. Alt sammen ulovligt, fordi kommunen ser bort fra individuelle behov, idet der generelt skæres i hjælp og støtte til mennesker med handicap.

I Assens Kommune er der også ulovligheder på programmet. Her vil kommunen lukke et botilbud og revidere beboerne til andre botilbud. Det er der imidlertid ikke hjemmel til i loven. Bostedet er et § 105-tilbud efter almenboligloven, hvilket betyder, at beboerne er

udstyret med lejekontrakter og dermed lejerettigheder. Assens Kommune kan altså ikke beslutte at lukke botilbuddet, fordi man gerne vil revidere beboerne til andre botilbud. Beboerne kan ikke opsiges efter andre grunde end dem, som findes i almenboligloven.

I begge de to nævnte tilfælde har LEVs organisationskonsulent Lasse Højbjerg Helsted assisteret LEVs lokale kredse med at skrive høringssvar til budgetforslagene. Hvad det endelige resultat bliver, vides ikke p.t. Men sagerne viser i hvert fald, at det er utrolig vigtigt at være oppe på mærkerne og gennemgå budgetudkastene med en lup. For der kan, som her, være deciderede ulovligheder blandt forslagene. Og der kan selvfølgelig også være andre typer af spareforslag, som sagen fra Københavns Kommune viser (se artiklen på side 6), der måske ikke er ulovlige, men 'bare' er ekstremt problematiske på mange andre måder.

Har du brug for hjælp til at gennemskue kommunale besparelsesforanstaltninger, er du velkommen til at kontakte Lasse på lh@lev.dk og få et godt råd.

Et kompliceret og intenst forløb om magtanvendelse

En intens debat og et kompliceret forhandlingsforløb mellem regeringen og partierne på Christiansborg endte med en politisk aftale om ændrede magtanvendelsesregler. Aftalen er meget langt fra det oprindelige udspil, som ville tillade mere magtanvendelse fra personalet og forringe forebyggelsen

AF THOMAS GRUBER,
POLITISK KONSULENT I LEV ■

Henover foråret 2018 bragte vi her i LEV Bladet en lang række artikler om de særlige regler i serviceloven om magtanvendelse over for voksne. Debatten blev skudt i gang af TV2's omfattende dækning af to pårørende til beboere på botilbuddet Sølund. De to pårørende og ledelsen på Sølund var utilfredse med, at Socialtilsyn Midt havde påbudt Sølund at stoppe med at låse døre og havelåger. De pårørende var utrygge ved risikoen for, at beboerne skulle komme alvorligt til skade, eksempelvis i trafikken.

TV2-indslagene affødte en bred dækning i adskillige medier i de følgende dage, og her gav flere politikere udtryk for, at de ville undersøge mulighederne

for at ændre servicelovens magtanvendelsesregler, så personalet kunne få lettere adgang til at låse dørene til beboernes hjem. LEVs landsformand, Anni Sørensen, udtrykte stor forståelse for de pårørendes bekymring, men opfordrede samtidigt til, at man udviste stor forsigtighed med at udvide adgangen til at låse beboerne inde. Risikoen var, mente hun, at låste døre og anden magtanvendelse i højere og højere grad ville træde i stedet for gode socialpædagogiske indsatser. En glidebane, hvor forringede ressourcer ville medføre, at stadig flere døre blev låst som en rutine.

Debatten om de låste døre og Sølund faldt sammen med et lovforberedende arbejde i Børne- og Socialministeriet

samt Ældreministeriet. Her havde man allerede inden årsskiftet igangsat en arbejdsgruppe, som skulle lave et såkaldt serviceeftersyn af servicelovens magtanvendelsesregler. Arbejdsgruppen havde ikke offentliggjort sin rapport, da historien om Sølund ramte sendefladerne og aviserne i januar måned, men LEV havde været repræsenteret i en referencegruppe til de to ministeriers kommende forslag og kendte derfor hovedlinjerne i de forslag, som var på vej.

Og det var skrappe sager, som var på bordet i ministeriet – en bred vifte af forslag, der ville medføre markante lempelser af personalets adgang til at foretage fysiske fastholdelser og andre former for indgreb over for beboere i botilbud. Der blev blandt andet lagt op til at redefinere hele forståelsen af magtanvendelse således, at en lang række indgreb og fastholdelser ikke længere skulle defineres som anvendelse af magt, men som omsorgshandlinger. Hertil kom en markant svækkelse af den registrering, indberetning og myndighedsgodkendelse, som gør sig gældende i de nuværende regler. En anden del af forslagene fra ministerierne handlede om boligområdet, hvor man ville gøre det nemmere for kommunerne at flytte beboere fra et botilbud til et andet (se artikel på side 10).

De forslag, som ministerierne arbejdede med, handlede altså langt fra kun om adgangen til at låse døre i botilbud – sådan som det desværre kom til at se ud i medierne på grund af Sølund-sagerne. Det var en langt mere omfattende reform, der efter LEVs landsformands opfattelse ville få gennemgribende indflydelse på den pædagogiske praksis, herunder især forebyggelsen af magtanvendelse.

I et brev til børne- og socialminister, Mai Mercado, i forbindelse med TV2-historien om Sølund, skrev Anni Sørensen med henvisning til de planlagte regelændringer blandt andet, at "en lempelse af personalets adgang til at udøve magt – og af retssikkerhedsmekanismerne i den forbindelse – vil svække de faglige miljøers tilskyndelse til at finde pædagogiske løsninger uden brug af magt." Dette synspunkt var landsformanden ikke ene om – i et temanummer af LEV

Bladet om emnet udtrykte både pårørende, pædagoger og forskere skepsis over for generelle lempelser af adgangen til at anvende fysisk magt og andre former for indgreb over for blandt andre mennesker med udviklingshæmning.

STOR MEDIEAKTIVITET

Rapporten fra Børne- og Socialministeriet med forslag til ændring af servicelovens regler om magtanvendelse kom i marts måned. Forslagene stemte helt overens med tidligere kendte hovedlinjer, og dermed var bolden givet op til en offentlig debat om emnet. I de kommende uger og måneder havde LEVs landsformand og en række andre aktører på området debatindlæg i diverse medier om emnet – blandt andet havde Ældre Sagens administrerende direktør, Bjarne Haastrup, og LEVs landsformand, Anni Sørensen, et indlæg i Jyllands-Posten, hvor de i fællesskab opfordrede politikerne til at tænke sig om, inden de lempede personalets adgang til at anvende magt:

"Vi står ved en skillevej. Vi skal vælge, om vi bevæger os ned ad den vej, hvor vi tillader mere magtanvendelse, eller om vi insisterer på en omsorg, der bygger på pædagogik, respekt for individets rettigheder og tilstrækkelige ressourcer til at tage os af de borgere, der har brug for vores omsorg. I Ældre Sagen og LEV ved vi godt, hvilken vej vi ønsker at gå," skrev de blandt andet.

I april måned startede de politiske forhandlinger på baggrund af forslagene fra ministerierne. Men det blev ikke noget enkelt forhandlingsforløb for ministeriet. En stor del af partierne var skeptiske, og ministeriet måtte i flere omgange revidere deres forligsforslag. Under hele forhandlingsforløbet var LEV i dialog med partiernes ordførere for at forklare vores skepsis – og partierne var generelt lydhøre over for LEVs skepsis.

Vi skal vælge, om vi bevæger os ned ad den vej, hvor vi tillader mere magtanvendelse, eller om vi insisterer på en omsorg, der bygger på pædagogik, respekt for individets rettigheder og tilstrækkelige ressourcer til at tage os af de borgere, der har brug for vores omsorg

Stort anlagt angreb på boligrettigheder kollapsede

Økonomaftalen for 2018 mellem KL og regeringen blev indgået i sommeren 2017. Aftalen var udgangspunktet for den del af de politiske magtanvendelsesforhandlinger, som drejede sig om, hvorvidt kommunerne skulle have lettere adgang til at gennemtvinge en flytning af beboere fra et botilbud til et andet, blandt andet via såkaldte klausuler i lejekontrakter og boligdokumenter. Partierne endte med at give en blank afvisning af de foreslåede krænkelse af retten til eget hjem

Boligdelen af de politiske forhandlinger om magtanvendelse handlede om en bred vifte af forslag, som på forskellig vis skulle gøre det lettere for kommunerne at flytte især mennesker med udviklingshæmning fra deres hjem – hvad enten det var i en almen lejebolig eller i et botilbud efter servicelovens § 108.

Konkret aftalte KL og regeringen i økonomaftalen for 2018, at kommunerne skulle kunne indskrive en såkaldt klausul i boligdokumenter eller lejekontrakter for borgere i botilbud eller almene boliger. Klausulen ville få den virkning, at kommunerne kunne tvangsflytte borgeren fra sit hjem, hvis behovet for hjælp ændredes. Ifølge aftalen skulle kommunerne desuden have nemmere ved at omdefinere et botilbud fra at være varigt til at være midlertidigt – og omvendt.

Allerede i sommeren 2017 protesterede LEVs landsformand, Anni Sørensen, over, at et sådant forslag kunne komme på dagsordenen. I et debatindlæg i Jyllands-Posten skrev hun blandt andet: "Økonomaftalen introducerer for mig at se en tænkning, hvor mennesker med udviklingshæmning igen ses som andenrangsborgere. En helt anden slags mennesker, hvor det ikke spiller nogen rolle, om offentlige myndigheder

udviser respekt for deres bolig. De skal nu endnu en gang opleve, at deres hjem hviler på offentlige myndigheders nåde."

Udviklingshæmmedes Landsforbund, ULF, protesterede ligeledes. I et videoklip, som ULF og LEV producerede i fællesskab, sagde en række ULF-medlemmer klart fra over for boligforslagene i økonomaftalen. "Vi vil ikke bare flyttes rundt med," var et af de stærke udsagn fra de medvirkende i videoklipet.

Men regeringen fastholdt forslagene, og derfor var de også på forhandlingsbordet, da forhandlingerne om magtanvendelse startede i april 2018. Det fik i slutningen af april ULFs formand, Lars Gjermandsen, til at skrive et debatindlæg til Dagbladet Politiken. Under overskriften "Vi vil ikke være kommunernes ludobrikker," forklarede han hvilket signal, han syntes, at forslaget sendte til mennesker med udviklingshæmning: "I Udviklingshæmmedes Landsforbund, ULF, synes vi, at det er en ubehagelig besked, som KL og regeringen sender til os med forslaget om klausuler i vores lejekontrakter eller boligdokumenter. Det er en besked om, at vi og vores rettigheder er mindre værd, fordi vi har et handicap. Det er en besked om, at vi skal flyttes rundt mellem institutioner for at få den nødvendige hjælp – i stedet for at kommunen flytter rundt på hjælpen," skrev han blandt andet.

Og protesterne ser ud til at have virket. Det lykkedes ikke regeringen at få opbakning fra de andre politiske partier til et eneste af de problematiske forslag. Den politiske aftale på boligområdet indeholder kun to af forslagene, nemlig muligheden for at etablere ungdomsboliger samt et mere teknisk om, at kommuner kan dække skader opstået i botilbud opført efter almenboliglovgivningen.

LETTESEN

Den politiske aftale, som blev indgået mellem partierne og regeringen den 31. august, ligger meget langt fra det oprindelige udspil fra Børne- og Socialministeriet. Bortset fra nogle ganske afgrænsede områder så sker der ikke lempelser af personalets mulighed for at anvende fysisk magt over for mennesker med udviklingshæmning. Magtanven-

delse skal fortsat registreres og indberettes til kommunen, og lovgivningens fokus på forebyggelse af magtanvendelse er fastholdt som hidtil.

Det fik LEVs landsformand, Anni Sørensen, til at udtrykke lettelse, da aftalen blev offentliggjort. "En katastrofe er afværget! Vi er meget langt fra de stærkt problematiske ændringer af magtanvendelsesreglerne, der oprindeligt var lagt op til. Jeg er især lettet og glad over, at fokus på forebyggelse af magt og en konsekvent myndighedskontrol er fastholdt. Det har været helt centralt for os. Personalets brug af fysisk magt er et meget stort indgreb og må aldrig udvikle sig til rutine," sagde Anni Sørensen umiddelbart efter, at aftalen var indgået.

Landsformanden er også meget tilfreds med, at der ikke har været politisk opbakning til de oprindelige forslag, som skulle gøre det lettere for kommunerne at flytte rundt på beboere i botilbud, blandt andet via såkaldte klausuler i lejekontrakter og boligdokumenter: - Adskillige af forslagene på boligområdet var groteske. Jeg er dybt taknemmelig over for de ordførere, der undervejs har lyttet til vores kritik af den diskrimination, som det ville have medført. Så vidt jeg kan se, har man fejlet alle disse forslag af bordet, og vi står tilbage med to mindre, men fornuftige, forslag. Eksempelvis muligheden for etablering af ungdomsboliger, siger Anni Sørensen.

Den politiske aftale, som nu er indgået mellem Regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti, indeholder dog også flere ændringer af magtanvendelsesreglerne. Ændringerne sker inden for rammerne af uændret myndighedskontrol og forebyggelsesfokus, hvilket er helt afgørende, mener LEVs landsformand. Der er dog også lempelser, som hun er noget mere forbeholden over for:

- Nogle af forslagene i denne del af aftalen er fornuftige og tydeliggør rammerne og de handlemuligheder, personalet har. Andre af forslagene er jeg mere forbeholden over for. Her er der brug for, at blandt andet socialtilsynene holder godt øje med, hvordan de nye regler anvendes i praksis. Det gælder eksempelvis den nye mulighed for at

ansøge om låsning af yderdøre, samt de lidt lempeligere regler for, hvornår personalet kan tilbageføre en borger til boligen. De ændringer må ikke føre til en svækkelse af det pædagogiske og forebyggende arbejde rundt omkring i botilbuddene. Hvis der er tegn på sådan en udvikling, så forventer jeg, at politikerne er klar til at stramme op, siger Anni Sørensen

Et af de helt store omdrejningspunkter i debatten hen over foråret var spørgsmålet om såkaldt fysisk guidning. I regeringens oprindelige udspil var der lagt op til, at denne guidning kunne indeholde fysisk fastholdelse, som ikke skulle betragtes som magtanvendelse. Men i aftalen er fastholdelser ikke en del af den fysiske guidning, hvilket er vigtigt, mener LEVs landsformand. - Jeg ser mest aftaleteksten om fysisk guidning som en præcisering af de gældende regler, for eksempel som de fremgår af vejledningen. Der har tilsyneladende været usikkerhed om reglerne blandt nogle medarbejdere, siger hun.

Anni Sørensen understreger, at det er vigtigt at se den egentlige lovtekst, før man kan tage stilling til detaljerne. Derfor vil LEV omhyggeligt følge høringsprocessen – både i forhold til selve lovgivningen og vejledningen.

En katastrofe er afværget! Vi er meget langt fra de stærkt problematiske ændringer af magtanvendelsesreglerne, der oprindeligt var lagt op til

NY UDGIVELSE:

Hellere 1000 kram end én knytnæve

– Magtanvendelser og udviklingshæmmede på bo- og dagtilbud

To forskere har undersøgt brugen af magtanvendelse i forhold til voksne med udviklingshæmning

Tilbage i februar måned, da Socialministeriet så småt var begyndt at kigge på magtanvendelsesreglerne og mens debatten om låste døre var på sit højeste i medierne, udgav Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet en publikation om netop dette emne med titlen "Hellere 1000 kram end én knytnæve".

Publikationen er en lettere omarbejdet masterafhandling fra 2017. Omdrejningspunktet er en empirisk, teoretisk og historisk undersøgelse af magtanvendelser i forhold til voksne udviklingshæmmede på botilbud.

Afhandlingen viser blandt andet, at kulturen på et bosted i høj grad påvirker antallet af magtanvendelser, da kulturen og pædagogikken sjældent udvikles i samme tempo, og at der er en tendens til, at de pædagogiske medarbejdere på bostederne ikke selv kan se muligheder for en reduktion i brugen af magt, netop fordi de er 'fanget' i en kultur på institutionen.

LEV Bladet har spurgt den ene af publikationens to forfattere, Susanne Bay Sønderbæk, om, hvad der har været tanken med udgivelsen. Hvem vil man gerne have læser den? Og hvad hun tænker om de nye regler på området. Vil de ændre noget?

- Formålet med at udgivelsen var at gøre specialets undersøgelser og konklusioner tilgængelige for en bred gruppe af læsere, som har interesse i at skabe

gode livsbetingelser for vores mest udsatte borgere. Der har ikke tidligere været forsket i magtanvendelser, hvor disse er sat i relation til en historisk, politisk og pædagogisk kontekst. - Det er mit håb, at såvel medarbejdere og ledere på botilbud ved læsning af specialet kan få et indblik i, hvilke mekanismer der kan være på spil, og hvordan disse har indflydelse på den pædagogiske praksis. Forhåbentligt vil læsningen give anledning til refleksioner og interne diskussioner. Jeg kunne også have et fromt ønske om, at specialet kunne være inspirerende for de politikere, der er med til at skabe rammerne omkring den pædagogiske praksis.

Og så er der det nyligt indgåede forlig. Vil det ændre noget?

- Det er vanskeligt på nuværende tidspunkt at vurdere, hvilke forandringer de nye regler på magtanvendelsesområdet vil medføre, men det er vigtigt at pointere, at aftalen slår fast, at magtanvendelse altid er sidste udvej og aldrig må træde i stedet for den socialpædagogiske indsats. Lovgivningen skal nu implementeres, og anvendelsen af de nye beføjelser vil forhåbentlig blive fulgt tæt fra politisk hold, men også af interesseorganisationerne. De fem Socialtilsyn har som en del af deres opgave blandt andet at følge botilbuddenes magtanvendelser, hvilket også

vil gøre sig gældende omkring det nye regelsæt på magtanvendelsesområdet.

KORT OM FORFATTERNE:

Susanne Bay Sønderbæk er uddannet socialrådgiver og har siden 1. januar 2014 været ansat i Socialtilsyn Midt, hvor hun fører tilsyn med botilbud. Herunder hvorvidt tilbuddene overholder lovgivningen og i den pædagogiske praksis arbejder forebyggende i forhold til magtanvendelser.

Lise Usinger er uddannet pædagog og er ansat som konsulent på et dag- og døgntilbud for voksne udviklingshæmmede. Lise Usingers opgave er dels at klæde de ansatte på i forhold til lovgivning, etik og arbejdsmiljø dels at gennemgå og kvalitetssikre de magtanvendelser, der indberettes fra tilbuddet.

"Hellere 1000 kram end én knytnæve" er udgivet i serien 'Socialpædagogisk faglighed og voksne med psykisk/fysisk handicap' (serie-redaktør: Søren Langager) under forskningsprogrammet 'Inklusion og eksklusion – i samfund, institution og pædagogisk praksis' ved Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet. Bogen kan hentes elektronisk via dette link: <http://ebooks.au.dk/index.php/aul/catalog/book/248>

LEV Bladet bringer i næste nummer en artikel af Susanne Bay Sønderbæk, udarbejdet på baggrund af afhandlingen.

Pris pr. kursus
100 kr.
 pr. deltager

For medlemmer
 af LEV

Bemærk

Kurserne tager ikke udgangspunkt i barnets diagnose, men forholder sig til generelle og relevante problemstillinger for familier med et barn med udviklingshandicap.

Familiekurser i efteråret 2018

Landsforeningen LEV udbyder i samarbejde med FamilieNet tre weekend-familiekurser, der sætter fokus på temaer og udfordringer, der knytter sig til at være familie med et barn/ungt menneske med udviklingshandicap.

Kurstemaerne er inddelt efter alder og dækker hele barnelivet fra 0-18 år. Der er tale om tre separate kurser.

Familiekursus for børn med handicap i alderen 0-7 år

9.-11. november 2018, Pindstrup Centret (Djursland)

Fokus på de ændrede livsvilkår og følelserne, der knytter sig hertil, samt viden om serviceloven, hvilke rettigheder man har, og hvordan man går til det nye samarbejde, der opstår med kommunen.

Familiekursus for børn med handicap i alderen 8-13 år

16.-18. november 2018, Pindstrup Centret (Djursland)

Fokus på den spirende pubertet og familiesamspillet i en familie med tweens med handicap samt viden om serviceloven.

Familiekursus for børn med handicap i alderen 14-18 år

2.-4. november 2018, Pindstrup Centret (Djursland)

Fokus på rejsen fra barn til voksen både i forhold til følelser og seksualitet, som forældre at kunne give slip på sit barn og på overgangen fra børne- til voksenbestemmelserne i serviceloven.

Tilmelding via
 FamilieNets hjemmeside
www.familienet.dk

Find det enkelte kursus
 og program på
lev.dk/aktiviteter

LANDSMØDE 2018

LEV I BEVÆGELSE

Landsmøde 2018 afholdes den 3. og 4. november på Hotel Sinatur i Nyborg.

Landsmødet er "midtvejsfesten", hvor vi midt i repræsentantskabsperioden stopper op og ser på, hvad vi har nået, og hvad vi skal nå i de sidste to år af perioden.

Temaet for landsmødet er "et LEV i bevægelse" henimod:

- o Nye politiske strategier til at møde kendte og kommende udfordringer
- o Nye redskaber og organiseringer til at løse opgaverne
- o Nye måder at kommunikere med omgivelserne og hinanden på

Programmet indeholder:

- Hvad har vi nået i første halvleg?
  - o Status v. landsformand Anni Sørensen
- Oplæg om politisk strategi og muligheden for interessevaretagelse
  - o Alliancer – Hvad er alliancer og hvad kan LEV bruge dem til?
v. Peter Mose, medforfatter til bogen "Flyt Magten"
  - o Hvor forsvinder beslutningerne i kommunerne hen?
v. Steen Houmark, forfatter til bogen "Den kommunale Bermudatrekant – og andre fænomener"
  - o Sofa-drøftelse med oplægsholderne og landsformand Anni Sørensen

Hvordan skal LEV placere sig i det politiske landskab anno 2018 for at få maksimal indflydelse?

- Politiske workshops om:
  - o Boligpolitik
  - o Sundhedspolitik
  - o Beskæftigelsespolitik
  - o Hvordan kan vi se kredsens aktivitetsrettede arbejde og LEVs venskabsprojekter med videre som politiske aktiviteter?
  - o Retssikkerhedspolitik
- Workshops om OKUP – organisation og kommunikationsudviklingsprocessen
  - o Oplæg fra nogle af de nedsatte udvalg diskuteres
- Hvad skal der ske i anden halvleg?
  - o Deltagerne i Landskonference 2018 giver deres bud på, hvad der skal prioriteres og sættes på dagsordenen i de sidste to år af repræsentantskabsperioden

Tilmelding:

Sidste frist for tilmelding er torsdag den 25. oktober 2018 kl. 12.
Du kan tilmelde dig på www.lev.dk/medlemsservice – se under aktiviteter.

udfordringer

oplæg

drøftelser

kommunikere

redskaber

organiseringer

status

strategier

workshops

LEV I BEVÆGELSE

— KOM OG VÆR MED

"LEV i bevægelse" er titlen – og temaet – for LEVs landsmøde, der finder sted den første weekend i november.

Titlen referer ikke mindst til det omfattende udviklingsarbejde for LEVs organisation, vi i Hovedbestyrelsen har sat i gang.

For hvorfor har vi sat det i gang, og hvorfor insisterer vi på, at LEV skal være i bevægelse, skal moderniseres, demokratiseres og blive endnu mere attraktiv og synlig? Hvorfor er det så vigtigt, at vi har modet til at se på os selv og turde forandre og udvikle vores organisation?

Det enkle svar er, at det gør vi, fordi det er nødvendigt.

Nødvendigt, fordi LEV fortsat skal være et markant talerør for mennesker med udviklingshæmning og pårørende. Men også fordi, det er nødvendigt at udvikle organisationen til at være langt mere end det.

Det kræver stort mod og meget engagement at give sig i kast med at udvikle stort set alle områder af LEV, men jeg

mener, at vi har vist, at vi besidder dette mod og denne lyst til forandring. Samtidig har det store udviklingsarbejde allerede medført en masse bevægelse, en masse udvikling. Forskellige politiske nedsatte udvalg arbejder nu med særlige 'hjørner' af organisationens virke, og samtidig er sekretariatet i gang med tilsvarende eller integrerede processer. Det er helt nødvendigt, at disse processer spiller sammen og understøtter hinanden.

Vi har allerede ladet os inspirere af andre – både organisationer og fagpersoner – i udviklingsarbejdet. Men på flere måder er vi jo ude i ukendt territorie her, så jeg glæder mig meget til på landsmødet at høre et oplæg fra Peter Mose om, hvad LEV kan bruge alliancer med andre til, og et oplæg fra Steen Houmark om "Den kommunale Bermudatrekant" – hans betegnelse for, hvor svært det er at finde ud af, hvor beslutninger forsvinder hen i den kommunale verden.

Vi skal i LEV selvfølgelig fortsat stå vagt om rettigheder, både centralt og lokalt. Vi skal fortsat have lokale afdelinger i en eller anden form, som kæmper for bedre

budgetter, for ledelse, for gode dagtilbud og bofællesskaber. Og vi skal fortsat udvikle vores indflydelse på centrale politiske beslutninger i Folketing, KL mm. Men hvordan gør vi det bedst muligt? Hvordan bliver vi mere attraktive for nye medlemmer, for nye forældre?

Som et indspark i at varetage og udvikle disse områder har vi på landsmødet programsat en række politiske workshops, hvor vi kommer omkring boligpolitik, sundhedspolitik, beskæftigelsespolitik, kredsens aktivitetsrettede arbejde med meget mere.

På landsmødet skal vi også give feedback på de tre udvalg, som har arbejdet videre med forskellige hjørner af LEVs udvikling, og vi skal diskutere, hvordan vi vil prioritere LEVs indsats de kommende to år.

Kom og vær med til at diskutere og forme LEVs fremtid. Vi ER i bevægelse – men vi vil gerne invitere endnu flere med i bevægelsen.

Ørnehøj er et bo- og
uddannelses tilbud til
unge med særlige behov

MATHIAS ER 19 ÅR
HAN HAR SAMLET ÆBLER I HAVEN
MED SIN KONTAKTPERSON MARTIN.
NU VIL KØKKEN-HOLDET LAVE
ÆBLETÆRTE TIL ØRNEHØJS ELEVER

RING PÅ 5531 2500
ELLER LÆS MERE PÅ
ORNEHOJ.DK

Højskolerne kan trække vejret lidt lettere

AF ARNE DITLEVSEN ■

Kulturministeriet vil ikke længere omlægge den socialpædagogiske støtte på højskolerne. Men ministeren bebuder en undersøgelse af, hvordan højskolerne har anvendt de midler, der er brugt på socialpædagogisk støtte

Højskolelivet er for mange en vigtig og berigende oplevelse. Den kan være med til at forme dig som menneske – og du kan få venner for livet. Det kan du læse meget mere om på de næste sider, hvor Ditte, Mette og Peter fortæller deres højskole-historie.

I de seneste par måneder har der været tvivl om, hvorvidt vi også kunne fortælle den type historier om et år. I hvert fald med mennesker med udviklingshæmning i hovedrollerne. For midt i sommerferien sendte Kulturministeriet et lovforslag i høring, der som udgangspunkt handlede om at udvide højskolemulighederne for seniorer. Men som et lille appendix foreslog ministeriet en omlægning af den specialpædagogiske støtte på højskolerne – et forslag, der ville få vidtrækkende og negative konsekvenser for mennesker med udviklingshæmning og andre handicap, fordi forslaget samlet set ville medføre en markant reduktion i bevillingen for de højskoler, der tilbyder ophold til mennesker med handicap. Og dermed reelt true disse højskoler på livet.

Omlægningen af støtten medførte kritik fra både de ramte højskoler og en række handicaporganisationer herunder LEV. Nu har kulturminister Mette Bock lyttet til kritikken og trukket den del af forslaget, som handlede om socialpædagogisk støtte.

Hun bebuder i stedet en undersøgelse af, hvordan højskolerne ind til nu har anvendt deres midler. Analysen vil "i særlig grad have fokus på, at midlerne, der søges til de enkelte elever, også i praksis tilgår de enkelte elever, og at de ikke anvendes til andre formål," skriver ministeriet i en pressemeddelelse.

ØNSKE OM INDDRAGELSE

På den baggrund udtaler landsformand for LEV, Anni Sørensen: "Der er grund til at rose Mette Bock for at have lyttet til kritikken fra de organisationer og aktører, som er involveret på dette område. Jeg forstår godt, at ministeriet vil analysere højskolernes økonomi. Jeg håber bare, at man vil inddrage højskolerne og brugerorganisationerne i dette arbejde. For det er vigtigt at være opmærksom på, at forskellige typer handicap også

medfører forskelle i karakteren af de direkte og afledte ekstraudgifter, som højskolerne har. En fremtidig finansieringsmodel bør tage højde for dette."

Der foreligger ikke på nuværende tidspunkt information om, hvornår undersøgelsen af højskolernes økonomi vil blive sat i gang.

Også en anden af de højlydte modstandere af ministeriets forslag, Heidi Vølcker, forstander på Djursland Folkehøjskole, er tilfreds med, at ministeren har trukket forslaget:

- Jeg er rigtig glad for, at ministeriet nu tilsyneladende har fået tænkt sig om efter at have hørt kritikken af forslaget. Det gør, at vi nu med en vis ro kan fortsætte arbejdet på højskolen. Hvis de alligevel vælger at ændre ordningen om socialpædagogisk støtte på højskoler, håber jeg, at man vil bevare en ordening med tilskud, der gives i forhold til den enkelte elevs støttebehov og sikrer, at støtten går til de rette elever i det rette omfang. Vi er naturligvis åbne for en dialog med ministeriet om at finde frem til den mest hensigtsmæssige ordening.

AF MARTIN HUNGERBERG, FREELANCEJOURNALIST ■ FOTO: ANITA GRAVERSEN

Højskolen ændrede Peters liv

Højskoleopholdet har ændret Peter Olesens liv. "Jeg har fået en meget bedre hverdag, og jeg er glad, siger han selv.

For Peter Olesen var det skelsættende at begynde på Djurslands Folkehøjskole i 2013. Han kæmpede med alkoholmisbrug og ensomhed og havde akut brug for rammer i tilværelsen

- Jeg kan huske, da jeg så dig her første gang, begynder højskolelærer Kasper Holde og kigger på Peter Olesen.

- Ja, ja, det kan jeg også. Det var ikke så godt, kommenterer 41-årige Peter Olesen, der er elev på Djurslands Folkehøjskole og for første gang trådte ind gennem dørene på Råmosegård midt på Djursland for fem år siden.

- Nej, du havde et stort blåt øje, og du havde det generelt ikke for godt, fortsætter Kasper Holde.

Før 2013 var det mere end svært for Peter Olesen at rumme sociale relationer og bo i egen lejlighed, hvor der skulle

klares rengøring og daglige pligter. Ofte endte hans dage i afmagt og alkohol, og det var også derigennem, han fandt sine få venner. Det er der vendt totalt om på nu.

- Jeg har fået en meget bedre hverdag, og jeg er glad. Det kan jeg mærke indeni. Er det ikke skønt? Når jeg er hjemme på weekend fra højskolen, så savner jeg det. Det er blevet som et hjem for mig, for lige her er der alt, jeg har brug for, forklarer Peter Olesen.

KOLOSSAL UDVIKLING

I begyndelsen var Kasper Holde kontaktlærer for Peter Olesen, så de to kender hinanden ganske indgående. Højskolelæreren har været vidne til en kolossal udvikling.

- De første sæsoner var Peter på antabus, og det var et krav for, at han kunne gå her. Dengang var mange dagligdags-ting helt uoverskuelige for ham, og han sank ofte ned i et sort hul og lukkede sig inde. I dag kan han finde på at spørge, om han ikke skal gøre lidt mere rent eller ordne ekstra ting, fordi han har lysten. Det er super fedt at opleve, siger Kasper Holde.

- Det synes jeg også. Ja, og så har jeg da også fået en masse nye venner. Sådan har jeg aldrig haft det før, tilføjer Peter Olesen.

- Nej, det er noget af en forvandling, der er sket. Spørger man Peter, så får man altid et ja, når der skal laves noget, og han elsker især det fysiske arbejde. Han er én af de elever, som er blevet normbærer for os her på højskolen, og han er et levende eksempel på, hvordan man kan vende en udvikling fuldstændig på hovedet, forklarer Kasper Holde.

SLUT MED ANTABUS

Antabus er ikke længere en del af Peters liv, og han kan med højskolepersonalets vejledning endda nyde alkohol til festlige lejligheder.

- Noget af vores vigtigste arbejde her på højskolen handler om at give noget struktur og nogle rammer i hverdagen. Det var nøjagtig det, som Peter havde brug for. Sådan er det med mange af vores elever. Desværre bakser mange udviklingshæmmede med ensomhed, kedsomhed og sociale udfordringer. Det kan resultere i mange skæbner, hvis der ikke tages hånd om de her mennesker, lyder det fra Kasper Holde.

Ét af fokusområderne på Djurslands Folkehøjskole er konstant at styrke og udvikle skolens fællesskab i et godt miljø. Det vejer tungt for Peter Olesen: - Jeg kender lærerne og eleverne, og jeg er tryk her. Det betyder meget. Samtidig kan jeg altså godt lide at være, hvor der sker noget, og hvor jeg kan være sammen med andre mennesker. I dag kan jeg finde ud af at være det på en god måde, og det er virkelig en forandring i mit liv, slår han fast.

Ja, og så har jeg da også fået en masse nye venner. Sådan har jeg aldrig haft det før...

Peter Olesen, højskoleelev

Ditte og Mette forbereder sig til voksenlivet

Lige nu er de to unge kvinder elever på Djurslands Folkehøjskole, hvor de nyder fællesskabet og fag, som de brænder for. De har klare fremtidsdrømme, som højskolelivet ruste dem til at indfri

Når 18-årige Ditte Søgaard med Downs syndrom hver aften ringer hjem til sine forældre, er det ikke hjemve, som præger samtalerne. - I starten var jeg nok lidt nervøs ved at skulle på højskole. Dengang var det lidt svært for mig at møde nye mennesker, så jeg vidste ikke, hvordan det skulle gå, så det talte jeg med mine forældre om. Men nu er jeg bestemt ikke nervøs længere, fortæller Ditte Søgaard.

Hun er faldet hurtigt til på Djurslands Folkehøjskole og har for alvor taget hul på højskolelivet. Det har allerede kastet tætte venskaber af sig. - Det bedste er alle vennerne, man får. Jeg bor sammen med Freja, og vi kan

For Ditte Søgaard har de mange nye venner og fællesskabet været noget af det allervigtigste ved at begynde på Djurslands Folkehøjskole.

Mette Larsen, i midten, synes, at "det bare er fedt" at være på højskole.

... selvom jeg indimellem godt kan savne mine forældre, så har jeg det rigtig godt. Det fortæller jeg dem også i telefonen

Ditte Søgaard, højskoleelev

tale om alt muligt. Det kan være om kærlighed for eksempel. Sådan er det at være på højskole, siger Ditte Søgaard.

Ved siden af hende sidder veninden Mette Larsen på 21, der også har fået en god start på sin nye tilværelse væk fra mor og far i Korsør.

- Jamen, det er bare fedt at være her, og alle har det godt sammen. Jeg kan især godt lide, når vi har 'værksted'. Så kan vi gå rundt og høre musik og save i træ og lave de ting, som vi har lyst til. Det værste er rengøringen. Men man lærer at få det gjort, og det er rart, når det er overstået, lyder Mette Larsens vurdering.

CYKLING, ZUMBA OG MUSIK

Hver morgen på Djurslands Folkehøjskole begynder med vækning klokken syv efterfulgt af morgenmad, fællessang i salen og morgenvandring. Alle elever har valgt sig ind på en faglinje, som betyder noget for, hvordan resten af deres dag ser ud, men også hvilke aktiviteter, der er planlagt i løbet af et semester. Mette Larsen er på linjen 'Friluftsliv og bevægelse' og har lige deltaget i højskolens Tour de Djursland, hvor en stor gruppe elever og lærere forcerede 110 kilometer på cykel over tre dage med overnatning på campingpladser undervejs.

- Det var ret hårdt, og jeg havde også lidt ondt i lårene bagefter, men det var en stor oplevelse. Jeg er et udemenneske, og jeg kan godt lide at bevæge mig, så det passer godt til mig, siger Mette Larsen.

- Der er jo også zumba, supplerer Ditte Søgaard.

- Ja, det er altså sjovt, fordi man både rører sig og danser. Det kan jeg også godt lide. Også fordi, vi er så mange, der gør det sammen, svarer Mette Larsen.

Ditte Søgaard nikker. Hun har selv valgt 'Musik og teater' som sin faglinje, og det passer lige ned i hendes altoverskyggende interesse:

- Jeg elsker bare musik. Både når vi har undervisning, og når vi hører det og gør rent på vores værelser. Tit tager jeg også høreboffer på og hører Rasmus Seebach. Det kan jeg ikke få nok af, forklarer hun.

SPRINGBRÆT TIL VOKSENLIVET

Højskolelivet er på mange måder også et springbræt til voksenlivet for de to unge kvinder. Mette Larsen har ambitioner om at finde et arbejde og en rideskole at begynde på efter højskoleopholdet. I Ditte Søgaard brænder der en lyst til at flytte hjemmefra og bo for sig selv i fremtiden.

- Det har jeg drømt om i lang tid. Jeg tror, at det er nemmere at bo selv, når jeg har været her på højskolen først. For her kan jeg lære en masse ting. Jeg er her også, fordi jeg gerne vil tabe mig, så det er godt at lære, hvad man skal spise og også dyrke motion samtidig, siger Ditte Søgaard og slutter:

- Det er dejligt at prøve nogle helt andre ting end derhjemme, og selvom jeg indimellem godt kan savne mine forældre, så har jeg det rigtig godt. Det fortæller jeg dem også i telefonen.

NÆRVÆR TRYGHED AKTIVITET

Birkegården er et lille, overskueligt aktivitets og samværstilbud for udviklingshæmmede over 18 år. Vi har plads til 29 brugere. Rammerne er en herskabsvilla med højt til loftet og store, lyse rum. Haven bruges året rundt - om vinteren som stedet hvor vi hver dag tænder bål og får frisk luft.

Vore brugere har til fælles, at de har behov for ro og nærvær for at trives. De har ofte en fortid på store aktivitets- og dagtilbud, og nogle har andre udfordringer end deres udviklingshæmning.

Vores tilgang er neuropædagogisk, og vi oplever, at brugerne falder til ro og bliver gladere. Når rammerne og hverdagen er overskuelig, løsner eventuelle konflikter op, og lysten vokser til at indgå i fællesskaber og aktiviteter.

Birkegården har fungeret som aktivitetstilbud i 60 år. Både i hverdagen, og når vi holder fest og tager på udflugter og rejser, har vi fokus på, at den enkelte skal mærke livsglæde og føle sig tryk.

Aktivitetscentret Birkegården, Tranegårdsvej 73, 2900 Hellerup. Tlf. 3962 4117

se menukort samt mere om os på www.cafe-liv.dk

Dejlig hjemmelavet mad

Nyd den i vor hyggelige og anderledes café, eller tag med hjem.

- * kaffe, the, kakao * lagkage & skærekager
- * sandwich * tærter * lasagne * smørrebrød
- * Varme- & kolde retter -samt meget meget mere.....

DAGENS RET
kr. 65,-

GOURMET AFTEN

hver tirsdag og torsdag aften
2 retter kr. 199,- 3 retter kr. 249,-
Bestilling fredagen før er nødvendig

Café Liv **Åbningstider:**

Tirsdag, onsdag & torsdag: kl. 10.00 - 19.30
Fredag kl. 10.00 - 14.00

Hovedgaden 18 - 4270 Høng - tlf. 2310 5051

Højskolen i Krummerup Specialskole med 25 års erfaring

Højskolen i Krummerup er en specialskole for udviklingshæmmede unge. Hos os er der plads til forskellighed, faglig fordybelse og læring der giver livsduelighed. Kom og besøg os - vi vil glæde os til at se dig. Læs mere på krummerup.dk

Højskolen i Krummerup
Socialpædagogisk Center
Næstved Kommune
krummerup.dk

Haldagermaglevej 6
4250 Fuglebjerg
telefon 5588 2360
Krummerup@naestved.dk

**HØJSKOLEN I
KRUMMERUP**
lær & bo

Inklusion i virkeligheden

**En inspirationskonference med fokus på voksne med udviklingshæmning og inklusion.
Torsdag d. 27. november kl. 9 – 16 i Rådhushallen, Rådhuspladsen 2, 8000 Aarhus C.**

Kom og oplev, hvordan der rundt om i landet skabes arbejdspladser, boligområder, fritidsaktiviteter og meget mere, hvor voksne med og uden udviklingshæmning sammen bidrager til fællesskabet. Du vil gå hjem klogere, beriget og inspireret.

Journalist Nick Horup (som du kender fra de folkekære programmer om Morten og Peter) vil sammen med Rikke Sørensen, formand for ULF-Ungdom, føre dig igennem en dag med personlige fortællinger og inspirerende oplæg fra forskere, politikere og fagfolk.

I løbet af dagen vil du få mulighed for at gå rundt til en række stande, som præsenterer forskellige måder at praktisere inklusion i virkeligheden på.

PROGRAM

- 09.00 Indskrivning
- 10.00 Velkomst v. Liv Gro Jensen, formand for Social- og Beskæftigelsesudvalget, Aarhus Kommune og sang
- 10.15 Ulrik Nissen, lektor v. Teologisk Institut, Aarhus Universitet
- 10.35 Thorkild Olesen, formand for Danske Handicaporganisationer
- 10.50 Introduktion til stande
- 11.00 Stande og pause – (10 minutter pr. stand af 3 runder)
- 11.40 Rasmus Alenkær, psykolog, ph.d. og forfatter til en række bøger om inklusion
- 12.10 Anja Jørgensen, professor v. Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet
- 12.30 Frokost
- 13.30 Kristian Würtz, rådmand for Sociale Forhold og Beskæftigelse, Aarhus Kommune
- 13.45 Jette Tastesen, næstformand i Udviklingshæmmedes Landsforbund, ULF
- 13.55 Susanne Leire, senior HR-partner i Salling Group
- 14.10 Stande
- 15.00 Anni Sørensen, landsformand for Landsforeningen LEV
- 15.20 Perspektivering m/ arrangørkredsen
- 15.50 Tak for i dag og sang

Tilmelding på www.inklusionskonferencen.dk

Konferencen er gratis, og vi byder på morgenkaffe, en let frokost og eftermiddagskaffe.

Kunstnerhuset KARAVANA i Aarhus har netop festligt holdt dets 25 års jubilæum. Det foregik efter LEV Bladets deadline, men vi er ret sikre på, at det blev en god dag. For der var på forhånd stillet mange forskellige slags indslag i udsigt. Og få har bedre muligheder for at sætte fut i fejemoget end netop KARAVANA! De er en kunstnerisk arbejdsplads for godt 30 voksne med nedsat psykisk og fysisk funktionsevne, som har teater, billedkunst og musik som spidskompetencer. Hvis det hidtil skulle være lykkedes for dig ikke at støde ind i – eller i det mindste høre om – jubilæerne, har du her nogle informationer om, hvad de står for.

AF LARS EGE ■ FOTO: KUNSTNERHUSET KARAVANA

Kunst + fortællinger + fællesskab = medborgerskab

Kunstnerhuset KARAVANA består af et professionelt teater (Kompagni KARAVANA), et værksted for billedkunst (Atelier KARAVANA) og et band (KARAVANA Band).

Organisatorisk hører Kunstnerhuset KARAVANA under Aarhus kommune, Voksen Handicap. KARAVANA har siden stiftelsen i 1993 haft til formål at skabe en kunstnerisk arbejdsplads for mennesker med nedsat psykisk og fysisk funktionsevne.

I februar 2012 flyttede de ind i et helt nyt kunstnerhus på Graham Bellsvej 1A, 8200 Aarhus N, som Aarhus kommune har bygget. Huset har egen teatersal og scene samt musik- og lydstudie. Under samme tag har de også et atelier, et galleri og en butik, der hedder butik UNIK.

IND I KUNSTEN – UD I VERDEN

Kunstnerhuset KARAVANA giver kunstnere med nedsat funktionsevne mulighed for at træne aktivt medborgerskab gennem arbejdet med æstetiske lærerprocesser med teater, musik, billedkunst og fortælling.

KARAVANA skaber rammer og rum for at træne medborgerskab. Mennesker med nedsat funktionsevne har brug for, at fordomme om handicap nedbrydes, og til dette formål eksperimenteres med at opbygge en fortællekultur, som skaber dialog med andre borgere. Der eksperimenteres med at indgå nye fællesskaber. Kunstnerhuset inviterer studerende, kunstforeninger, aktivitetscentre og andre interesserede på besøg. Husets kunstnere tager ud og laver udstillinger, spiller koncerter laver teateroptog med mere. Dette arbejde fortæller kunst-

nerne om på blandt andet plejehjem, seminarier og i kunstforeninger.

KONTAKT

Kunstnerhuset KARAVANA, Graham Bellsvej 1A, 8200 Aarhus N
Telefon hver dag kl. 8.00-9.00.
E-mail: karavane@msb.aarhus.dk

Kompagni KARAVANA /
KARAVANA Band Tlf: 4185 6092
Atelier KARAVANA
Tlf: 4185 6093

Galleri KARAVANA og butik UNIK:
Åbningstider:
Hver torsdag kl. 14.00-17.00
eller efter aftale.

(Kilde til artikel og kontaktoplysninger:
www.kunstnerhusetkaravana.dk)

Nis Heide Pinnerup dyrker svømning på højt niveau – men uden elites støtte.

Udklassific

Eliteidræt er ikke for mennesker med udviklingshæmning. De er blevet sat uden for døren af den internationale paralympiske bevægelse, mener Arly Heide. Han kæmper for at få dem ind i varmen

AF ARNE DITLEVSEN ■
FOTO: PRIVAT OG BO AMSTRUP

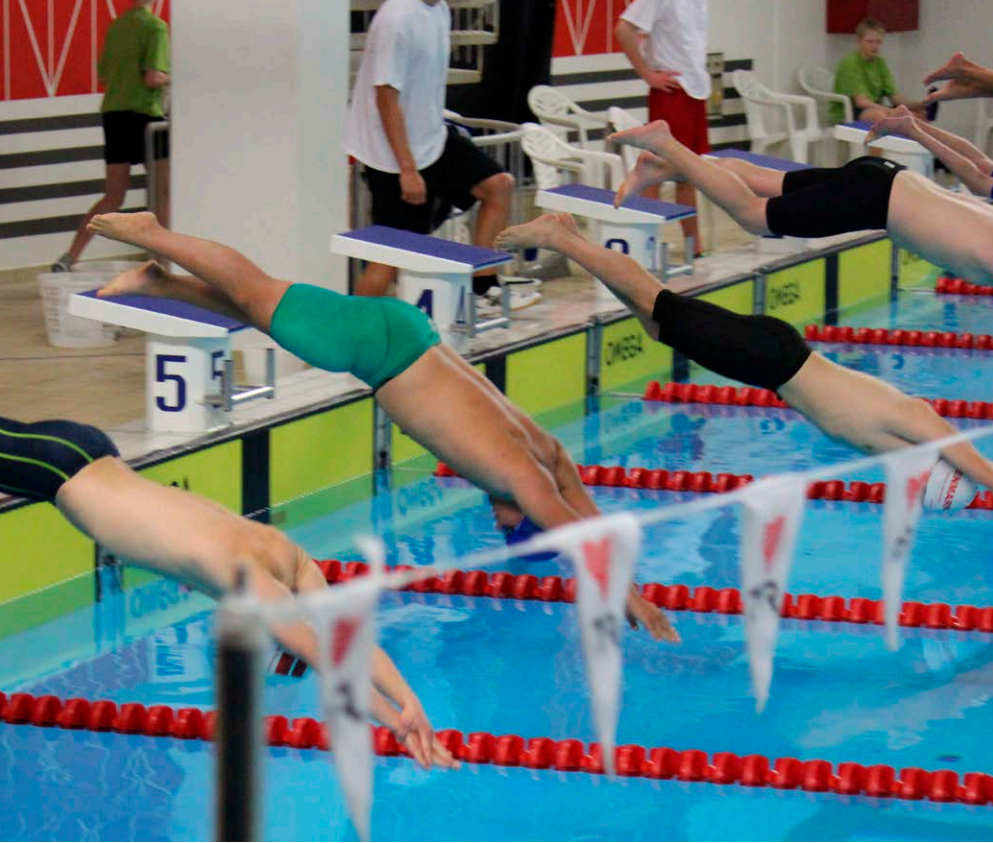
Vi kender alle Daniel Wagner. Den unge mand fra Vejle blev en hovednyhed i sportsudsendelserne, da han i august vandt to guldmedaljer ved EM i paratletik i Berlin – i henholdsvis længdespring og 100 meter løb. Tidligere har han vundet VM-guld og flere medaljer ved de Paralympiske Lege. Bag de mange fantastiske præstationer ligger ud over et stort talent en målrettet professionel træningsindsats. Og støtte fra sponsorer, der gør, at han i dag er en professionel para-atlet.

Daniel Wagner er måske nok eliten blandt para-eliten, men mange andre danskere med et handicap dyrker eliteidræt. Og handicapidrætten som helhed har i de seneste ti år fået et kæmpe boost, hvor de store begivenheder som Paralympics er blevet store mediebegivenheder.

Men mennesker med udviklingshæmning er stort set ikke en del af denne udvikling. De har nærmest ingen plads i Paralympics, og mulighederne for at få økonomisk tilskud til at dyrke eliteidræt er dermed reelt lig nul.

Arly Heide har i over 12 år forsøgt at sparke dørene ind til dem, der styrer handicapidrætten både i Danmark og internationalt for at få ændret synet på udviklingshæmmede i elitesport: - Det er rendyrket diskrimination, det her. Man kan ikke være det bekendt. Det er mangel på respekt, og så handler det selvfølgelig også om, at man beskytter sine egne interesser mest muligt, siger Arly Heide.

Med 'man' mener han de fysiske idrætter, der styrer Paralympics, og som vil kunne miste noget, hvis en gruppe

erret

med andre handicap skal have en del af kagen.

FASTTØMRET KLASSIFICERING STÅR I VEJEN

Arly's baggrund er i svømmeorganisationen DSISO Danmark (organisationen for svømmere med Downs syndrom i Danmark), men han er desuden formand for en lokal handicapidrætsforening og har siddet i DHIF's (nu Parasport Danmark) svømmeudvalg i en del år. Arly har herigennem kæmpet indædt for, at eliten blandt svømmere med Downs kunne blive en del af Paralympics-familien – for det er her prestigen, og dermed pengene, til handicapeliteidrætten er. Uden held indtil videre, og det hænger blandt andet sammen med den vedtagne klassificering af atleter med handicap.

I alle former for sport er der en inddeling, der søger at gøre sporten så retfærdig som muligt. Der er inddeling

for køn, vægtklasser, alder osv. osv. I handicapidrætten har man desuden inddelt alle atleter med fysiske handicap i et antal klasser alt afhængig af, hvor stor indflydelse handicappet har på udførelsen af den konkrete idræt. Daniel Wagner er således i højdespring i klassen T63, som er for atleter, der har fået det ene ben amputeret fra knæet eller over knæet. Inden for svømning er der 13 klasser med fysiske handicap, mens der kun er én klasse for mennesker med udviklingshandicap. Og det giver på ingen måde mening, mener Arly Heide:

- For det første har atleter med Downs en række fysiske handicap ud over deres mentale handicap. Det bliver der ikke taget højde for med den nuværende inddeling. Mennesker med Downs har lav legemshøjde, korte arme og ben, nedsat muskeltonus og -kraft, hypermobile led, dårlig koordination, og mange har desuden medfødte hjertefejl. De har ikke en chance i konkurrence med atleter, der kun har et mentalt handicap.

- Vi har presset på for at forsøge at overbevise både bestyrelse, ledelse og embedsmænd i Parasport Danmark om at lave en klasse for svømmere med Downs, men uden held. Vi er blandt andet blevet mødt af svaret, at "hvis vi skal ind, skal andre ud"! Men det handler vel om at få de bedste med?

International Paralympic Committee, IPC, ønsker ikke at bruge diagnose i deres kvalifikationssystem. Hertil siger Arly Heide:

- Det kommer de ikke uden om. Med Downs bliver man i dag udklassificeret, og det er selvfølgelig ikke rimeligt. Helt barokt bliver det jo, når IPC siger, at de ikke vil bruge diagnoser til at klassificere atleter, men allerede bruger diagnoser i rigt mål – blandt andet til at udklassificere udviklingshæmmede – et sandt paradoks, må man sige!

INGEN STØTTE

Konsekvensen af ikke at være en del af de anerkendte elitesportsudøvere er manglende støtte fra Parasport Danmark til træner, træningslejre, træningsudstyr, rejseudgifter og meget mere.

- I dag får vi ingen støtte. Faktisk er der sket en forværring. Den beskedne støtte, vi på et tidspunkt fik på 700 kr. pr. deltager ved deltagelse i stævner plus en træner med, er fjernet. Vi skal betale det hele selv.

Så det kan være en kostbar sag at deltage i Europa- og verdensmesterskaber i DSISO-regi. I juli blev der således afholdt verdensmesterskaber i Canada, og næste år gælder det europamesterskaberne i Italien.

På trods af den manglende støtte er det danske niveau højt:

- Ingen handicapidrætssudøvere har opnået tilsvarende resultater som dem med Downs. Der er 55 medlemslande i DSISO, og det er kun de absolut bedste, der stiller op, forklarer Arly Heide.

En af de bedste er Arlys egen søn, Nis Heide Pinnerup, der blandt andet har vundet guld ved både EM og VM. Nis' vej til succes skyldes blandt andet den støtte, hans forældre har kunnet give ham. Arly fortæller om andre store talenter, der simpelthen ikke har råd til både den intensive træning og rejserne.

DE FATALE PL I SYDNEY

Atleter med udviklingshæmning har aldrig fyldt meget i Paralympics-sammenhæng. Men frem til PL i Sydney i 2000 var de dog med i forskellige discipliner. Her blev døren imidlertid smækket i, fordi det spanske basketballhold snød sig til guldmedaljerne, da en samling (ikke-udviklingshæmmede!)

journalister udgjorde en stor del af holdet. Så var det slut med deltagelse af udviklingshæmmede – og dermed selvfølgelig også atleter med Downs, som jo i forvejen havde særdeles svært ved at kvalificere sig på grund af deres handicap.

Alt det tilsammen førte i 2002 til dannelsen af DSISO, som fra 2006 også fik dansk deltagelse. I de senere år er der dannet en række andre organisationer for atleter med Downs, der dyrker atletik, står på ski, spiller fodbold etc. De står alle under paraplyen SU-DS (Sports Union for athletes with Down Syndrome), der i 2016 afholdt Trisome Games i Italien med syv idrætter på programmet.

SU-DS' mission er frit oversat fra foreningens engelsksprogede hjemmeside at "promovere sport over hele verden for atleter med Downs syndrom til det højeste niveau af sportsudøvelse".

SPECIAL OLYMPICS

Special Olympics bliver i dag typisk set som idrætstilbuddet til mennesker med udviklingshæmning. I de seneste 10-15 år har de store Special Olympics World Games fået en massiv udbredelse – til dels også mediemæssigt. Men der er først og fremmest tale om breddeidræt, selv om der selvfølgelig også er konkurrence forbundet med de sportslige aktiviteter.

Arly søn, Nis, har flere gange deltaget i et Special Olympics-arrangement, og Arly har intet imod selve konceptet, men han sætter spørgsmål ved, om det er ægte idræt:

- Rigtig mange har stor glæde af det, men i bund og grund ser jeg det som sociale arrangementer med et mindre sportsligt indhold. Og det er rigtig fint, men udviklingshæmmede har også krav på elitesportsudøvelse. Så der skal en holdningsændring til.

PARASPORT DANMARK:

Er villig til at se på dispensation for elitestøtte

John Petersson blev i april i år valgt som ny formand for Parasport Danmark. Han kender dog udmærket til ønskerne fra DSISO om elitestøtte til atleter med udviklingshæmning – og herunder Downs syndrom.

- Vi har inviteret dem til at blive medlem. For vi kan ikke støtte en organisation, som ikke er medlem af Parasport Danmark. Det har de bare ikke ønsket. Vi vil hellere end gerne tage en dialog om dette. Og vi har intet imod at støtte atleter med Downs, siger John Petersson.

John Petersson forklarer, at hvis DSISO bliver medlem af Parasport Danmark, så kan dens medlemmer få støtte efter de samme kriterier, der gælder for alle andre medlemmer. Og her bliver det lidt tricky, for de kriterier vil typisk betyde, at udøveren kan deltage i Paralympics (PL) – og det vil en atlet med Downs have meget svært ved efter de nuværende kriterier.

- Dem, der får støtte af eliteudvalget, har et højt niveau i Paralympics-idrætter. Andre får støtte af breddeudvalget, men jeg er åben for, at vi kan dispensere for dette, hvis udøveren har samme niveau som andre eliteudøvere – det handler blandt andet om træningsindsats og måden man lever på.

Ifølge John Petersson er det op ad bakke at få ændret deltagerklassificeringerne til PL.

- Der er ikke generelt opbakning til det internationalt. Man er bange for, at hvis man laver en klasse her, så bliver der lige pludselig ønsker om andre klasser. Det vil blive svært at styre. Men jeg kan sagtens følge DSISO i, at svømmere med Downs bliver straffet, fordi de har svært ved at konkurrere med enten atleter med udviklingshandicap eller fysisk handicappede. Så vi vil også gerne arbejde for, at der kommer en særlig klasse for dem i en eller anden form.

Foto: Bo Amstrup

Den ubemærkede verdensmester

I al ubemærkethed har Nis Heide Pinnerup i nu snart en årrække tilhørt eliten blandt svømmere med udviklingshæmning. Ved DSISO-VM i Canada i sommer vandt han en guldmedalje og blev kåret til den fjerde bedste mandlige svømmer på tværs af alle distancerne. I alt har han vundet fire VM-titler og et betydeligt antal europamesterskaber. Men han har reelt ikke mulighed for at deltage i Paralympics, fordi han har Downs syndrom. Og hvis man ikke kan deltage i Paralympics, er det økonomiske tilskud fra Parasport Danmark også lig nul.

TRÆNER MED DE BEDSTE

Ifølge Nis' far, Arly Heide, er der en helt enkel forklaring på sønnens flotte resultater:

- Det skyldes talent og hårdt arbejde. Nis svømmede faktisk før han kunne gå. Og det har altid været en stor lidenskab for ham.

Nis træner dagligt med eliteholdet i Viborg Svømmeklub. Han er langt fra den dårligste, men ligger midt i feltet. Nis er fuldt integreret på holdet og kan følge træningsinstruktionerne. Nis svømmer også i Viborg Handicapidrætsforening, hvor han er 'giraffen' – alle vil gerne svømme sammen med ham. Så for Nis er det svømmetræning fem-seks gange om ugen et par timer om morgenen og også ofte om aftenen. Foruden løbetræning og fitness.

Nis er 27 år og har holdt ved svømningen i mange år. Det er en del af ham at træne og konkurrere på højt niveau. Det eneste, man helst ikke skal gøre mod ham, er at flytte hans træningspas. På den front skal der være helt faste rammer.

Geelsgårdskolen

Geelsgårdskolen – en skole i kommunikation, bevægelse og samvær!

Besøg Geelsgårdskolen torsdag den 8. november 2018

Vi inviterer hermed forældre og alle samarbejdspartner til et besøg. - Besøg klasserne fra kl. 9:00-10:30 og/eller deltag i et orienteringsmøde fra kl. 10:30-12:00.

Geelsgårdskolen er Region Hovedstadens specialskole for elever med:

- svære bevægelseshandicap, herunder elever med cerebral parese
- multiple funktionsnedsættelser
- medfødt døvblindhed
- kombinationer af døvhed/hørehæmning og ADHD, autisme, cerebral parese m.v.
- problemer indenfor ADHD- og autismspektret
- sjældne handicap – bl.a. Charge syndrom og Louis-Bars syndrom

Geelsgårdskolen tilbyder mulighed for boophold og aflastning for eleverne fra 0. til 10. klasse

Geelsgårdskolen tilbyder også:

- STU og voksenundervisning for elever med ovennævnte funktionsnedsættelser
- aktivitets- og samværstilbud efter servicelovens § 104 for unge og voksne

Tilmelding kan ske til skolesekretær Annette Groth Christensen på tlf. 4511 4006 eller på mail: geelsch@hav1.regionh.dk

På gensyn!

Geelsgårdskolen, Kongevejen 252, 2830 Virum – tlf. 4511 4000 – geelsch@hav1.regionh.dk – www.geelsgaardskolen.dk

SOLHJORTEN
Specialskole for udviklingshæmmede

**TRIVSEL
LÆRDOM
UDVIKLING**

SOLHJORTEN ER ET UNDERVISNINGSTILBUD TIL UDVIKLINGSHÆMMEDE BØRN OG UNGE, HVOR DER UNDERVISES UD FRA RUDOLF STEINERS PÆDAGOGIK

UNDERVISNINGSFORLØBET TILRETTELÆGGES, SÅ ALLE TRE DELE AF MENNESKET I LØBET AF DAGEN FÅR TILSTRÆKKELIG NÆRING OG DERMED BRINGES I EN SUND OG HARMONISK BALANCE.

Kålundsvej 24 Tlf: 4495 4650 post@solhjorten.dk
3520 Farum CVR.nr. 2635900 www.solhjorten.dk

Hold din ferie i et af LEV's sommerhuse

Var det noget med en hyggelig ferie på Falster, i Vestjylland eller Nordjylland i naturskønne omgivelser? Så overvej at booke et af LEV's sommerhuse. Alle sommerhusene er specielt indrettede for mennesker med handicap.

MARIELYST, SYDFALSTER

– stor naturgrund i et attraktivt sommerhusområde.

LØNNE, VESTJYLLAND

– topmoderne sommerhus med adgang til stort badeland.

HALS, NORDJYLLAND

– attraktivt ferieområde på en dejlig naturgrund.

VIG LYNG, VESTSJÆLLAND

– i det skønne Odsherred ligger Strandhuset blot få hundrede meter fra vandet.

Læs mere om sommerhusene,
og hvordan de bookes, på lev.dk

Det skrev vi...
for 55 år siden

1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972

Højskole-eksperiment med åndssvage

I samarbejde med Åndssvageforsorgen har Landsforeningen Evnesvages Vel i sommer arrangeret højskole-ophold for unge åndssvage. Forsøget blev en stor succes, således som det fremgår af Kirsten Bierings artikel

Landsforeningen arrangerede i juni måned i samarbejde med åndssvageforsorgen et 14-dages ophold for 21 evnesvage i alderen 20 til 30 år i Askovhus ved Vejen.

Dette forsøg, som er det første i sin art, men som med sit vellykkede udfald bør efterfølges af adskillige, var planlagt som en slags højskoleophold for evnesvage.

Måske vil nogle trække på smilebåndet, da tanken med højskolen jo egentlig er at give almindelige, samfundsprægede og kunstneriske fag til elever, som har en vis skoleuddannelse bag sig, men da der jo her er tale om evnesvage, som kun i nogen eller ringe grad er i stand til at læse og skrive, og som vil have svært ved at klare sig i et samfund mellem normale, vil mange måske med god grund betvivle værdien af et sådant foretagende.

...

Højskolens formål er opdragelse, ikke blot tør kundskabsmeddelelse, men en udvikling af hele mennesket. At gøre eleverne modtagelige og bringe dem i et konkret forhold til tilværelsens praktiske foreteelser, såvel som at tænde den gnist, som kan åbne deres øjne for poesien i det menneskelige, da virkeligheden jo er langt rigere og mere gådefuld, end alle vore kløgtigste spekulationer. Dette kan ikke kun gælde normale. Men i vores iver efter at lære, efter at kende og vide, er det ikke klogt at udelukke og isolere netop de elementer (ikke blot i skoler, men i samfundet i det hele taget), som opdrager os til at vise overbærenhed og tolerance. Hvordan kan vi undvære den luksus?

Jeg behøver vel ikke at nævne, at vi skylder de evnesvage at give dem de samme muligheder, som vi andre har, mulighed for arbejde, for samvær med andre, for selvfølgelig har en evnesvag sin bestemmelse som ethvert andet menneske, men vi modtager i virkelig-

Højskole-eksperiment med åndssvage

I samarbejde med Åndsvageforeningen har Landsforeningen Evnesvage Val i samarbejde arrangeret højskole-ophold for unge åndssvage. Forsøget blev en stor succes, således som det fremgår af Kirsten Bierings artikel.

Landsforeningen arrangerede i juni måned i samarbejde med Åndsvageforeningen et 14-dages ophold for 21 evnesvage i alderen 20 til 30 år i Askovhus ved Vejle.

Dette forsøg, som er det første i sin art, men som med sit vellykkede udfald bør efterfølges af adskillige, var planlagt som en slags højskole-ophold for evnesvage.

Måske vil nogle trække på smilebåndet, da tanken med højskolen jo egentlig er at give almindelige, samfundsprægede og kunstneriske jø

til elever, som har en vis skoleuddannelse bag sig, men da der jo her er tale om evnesvage, som kun i nogen eller ringe grad er i stand til at læse og skrive, og som vil have svært ved at klare sig i et samfund mellem normale, vil mange måske med god grund betvivle værdien af et sådant forsøg.

Men desto mindre lod det sig epdelig efter nogen vanskelighed realisere.

Jørgensen fra landsforeningen kom en vinterdag ind på kontoret helt

gt af planer, og begejstringen blev ikke ringere, efter at planen var forelagt højskolelærerinde Kamilla Laursen i Askov.

er ellers ikke forrent med så megen velvilje i arbejdet med evnesvagerne som Kamilla Laursen gav udtryk for. Hun syntes ikke at have be-

heder ved at tage imod os. Jeg tror, vi til at begynde med afalte

40-50 mennesker. Men godt, at vi i stedet blev en lille, sluttet gruppe, som kunne nå at lære hinanden at kende.

ville vi egentlig med dette arrangement? Og kunne ikke et

helt ferieophold have givet det samme resultat?

ende så meget til højskole har jeg på fornemmelsen, at dens

und for de nævnte fag må bestå i, at eleverne mødes for at

amborighed. Når man taler med tidligere højskolelever, er

men også med ...

249 Hr. Madsen medbragte udsuden småfilmsapparat, og med filmene og

alt det forarbejdede har vi efter 14 dages forløb så stort et materiale at

viser frem (hvilket man heller ikke vil undlade), at selv den mest hårdnak-

kede tvivl på blive gjort til skamme.

Allerede på turen derned blev man rystet temmelig godt sammen. Vej-

ret var ualmindelig dejligt, og snakken gik livligt.

Alle fandt straks ved ankomsten deres værelser. Pigerne blev installeret

på to- og tresengsstuer i selve Askovhus, drengene i et bjælkehus ved siden

om det mest betydningsfulde. Men det tør kundskabsmeddelelse, og gøre eleverne modtagelige og gøre praktiske foretelser, såvel deres øjne for poesien i det men-

at kende og vide, er det ikke elementer (ikke blot i skoler, men i hver og en til at vise overbærenhed og i lukkus?

der skylder de evnesvage at give dem

er, mulighed for arbejde, for samvær

evnesvag sin bestemmelse som ethvert

virkeligheden noget mere værdifuldt,

at de, til trods for den karrighed, den

ende holdning, mennesker ofte indtager

tillidsfuldhed og deri, tror jeg, ligger

evnesvag, problemet er for alle handicappede

den 10. juni, 21 deltagere, nogenlunde

plejer hr. Madsen, plejemoder fru Madsen,

og jeg. Nogle dage efter kom endnu to

Frilberg fra Vejle, som satte os alle i sving

klistre, danse, spille bold m.m., samt san-

foruden et overstadigt godt humør satte

vi nu er i besiddelse af de sjoveste båndop-

ge og sangele, som næsten drukner i latter,

trommer og lignende.

men også med ...

250

af, et hyggeligt hus, der også indeholdt den store »vævesal«, som dannede rammen om det meste arbejde indendørs.

Ved måltiderne var vi placeret ved tre lange borde. I begyndelsen satte man sig vel noget forsigtigt nærmest den, man kendte, og pigerne og drengene endelig hver for sig, men det varede ikke længe, førend de selv begyndte at flytte rundt.

Det var ikke stilfærdige måltider. Sådant et humør bør ikke dæmpes, og de kender allesammen selv grænsen uden at nogen behøver at sætte dem i rette, d.v.s. de opdrager i høj grad på hinanden og ikke mindre på os, som trøned for bordenerne og det kunne måske også gøres nødigt. Det kneb nemlig for os med at holde bordskik, og vi fik 10 øre i bøde samt lang og indigneret forargelse for at tillade os at lægge armene på bordet. - Grunddigt er vi blevet revset. Det har ikke kunnet undgå at sætte sit præg på os.

Højt beundret og omgivet af damer sad Gert Andersen for bordenden

og lod sig opdrage, vidende, at »den, som er elsket, bør tages«. Han blev

strengt ihættet og håret gavmildt gennem 14 dage.

Til trods for den, for nogens vedkommende, strenge og snævre opdra-

gelse, de har fået, var humøret altid lige venligt, om man bad dem gøre

et stykke arbejde, eller de blot gjorde, som de havde lyst til, men de sætter

i høj grad pris på, at man venter sig noget af dem.

Kamilla Laursen mente, at man ville have nogen vanskelighed med at

klare det meget huslige arbejde. Der var to damer i køkkenet, og vi var

belavet på efter hvert måltid at skulle »hente« et par af deltagerne til at

Der er gang i måltidsarbejdet

tørre af efter opvasken og lade dem skiftes. Hvis vi havde tænkt på, at vi behøvede at bede om hjælp mere end den allerførste gang, tog vi meget fejl. Man for...

svaghed er en tilstand, som dækker et en. Det er meget ofte forkert. Næsten et. Problemet kan være at få dem til evnesvage er jo ofte temmelig uudvik-

es omgivelser, men mon ikke det ofte ar gjort os umage nok, for at finde

nne give netop dette menneske mu-

den samme som vores; den er ikke

eres udfoldelse, kan ikke selv give

es medmenneskers velvillige ind-

ind.

grad evne til at lære dem at kon-

ive til aktivitet, og hvad i alver-

regne, hvis man ellers på anden

an forlanger af mennesker er af

eres naturlige udtryksform. Det

r først og fremmest mennesker,

så de lange borde, og man stil-

ed store pensler og stærke far-

251

heden noget mere værdifuldt, end vi selv er i stand til at give, idet de, til trods for den karrighed, den mistænksomme indstilling og medlidende holdning, mennesker ofte indtager til dem, giver udtryk for en utrolig tillidsfuldhed og deri, tror jeg, ligger de evnesvages særlige opgave.

Problemet er ikke at være åndssvag, problemet er for alle handicappede omgivelsernes indstilling.

...

Folk i almindelighed tror, at evnesvaghed er en tilstand, som dækker et noget udflydende og fantasiløst væsen. Det er meget ofte forkert. Næsten alle er absolut levende følelsesmæssigt. Problemet kan være at få dem til at udtrykke sig. Fantasien hos de evnesvage er jo ofte temmelig uudviklet. Nogle kan virke sløve overfor deres omgivelser, men mon ikke det ofte er, fordi vi ikke har formået, eller har gjort os umage nok,

for at finde frem til den udtryksmåde, som vil kunne give netop dette menneske mulighed for blomstring. Deres grund er den samme som vores; den er ikke syg. De evnesvage er blot hindret i deres udfoldelse, kan ikke selv give den form, og er derfor helt prisgivet deres medmenneskers velvillige indstilling. Her er det, højskolen må træde ind.

...

Den sidste aften, Sct. Hans aften, var vi af Skodborg ungdomsklub inviteret til gymnastikopvisning af Ollerupgymnaster, fakkeltog gennem Skodborg og bålfeest, hvor man nødtvungent lod enkelte af de til lejligheden fabrikerede hekse lide deres skæbne at blive brændt. Hjem til festlig afslutning, hvor elever i formfuldendte taler takkede for 14 uforglemmelige dage og aften om løfte om gentagelse til næste år.

Vi står i stor taknemmelighedsgæld til mange i dette forsøg. Den ene efter den

anden er frivilligt kommet og har givet sit bidrag vel vidende, at vi ikke er i stand til at gengælde det, men vi håber dog at se de samme mennesker, når vi kommer tilbage - og flere til. Om muligt vil vi helst bære os jævnt over hele Danmark også for at komme den lidt sky indstilling overfor evnesvage til livs, og det kan kun gøres på denne muntre måde.

I glæde over hinanden og over det vellykkede forsøg vil man naturligvis fristes til at mene, at det nu også var et særligt træf, at udfaldet blev så strålende, men jeg ved, at det kan gøres igen og igen - og må gøres, og at det altid i samme grad vil blive farvet af den enkelte væsen og udtryksmåde.

Sønderjylland må være ribbet for små vaser i denne sommer. - Hvert sted, vi gjorde holdt, steg alle ud for at købe vaser med påskriften "Til minde om ..." - og hvilke minder?

...om det kan nytte?

Over hele landet gør frivillige i LEV en forskel for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Nogle kæmper en politisk kamp for at forbedre livsvilkårene, nogle hjælper familier i svære livssituationer, nogle skaber glæde som besøgsven eller yder en indsats ved at stable sommerfesten på benene. Men hvad driver LEVs frivillige? Og hvorfor er de aktive i netop LEV?

LEV Bladet bringer i hele 2018 en række portrætter, som sætter ansigt på frivilligheden i LEV. I hvert blad fortæller en ny frivillig om sin rolle i LEV og motivationen bag.

AF CAMILLA OVERGÅRD NIELSEN, ORGANISATIONSKONSULENT I LEV ■
FOTO: ANITA GRAVERSEN

MØD EN FRIVILLIG

Magny Jønch arrangerer aktiviteter og ture for mennesker med udviklingshæmning

Magny Jønch er bestyrelsesmedlem i LEV Aabenraas kommunekreds. Her sørger hun blandt andet for at skabe netværk og fællesskab for mennesker med udviklingshæmning i kommunen – og mere bredt i Sønderjylland – ved at arrangere ture og koordinere arrangementer både lokalt og længere væk. For Magny er det vigtigt, at mennesker med udviklingshæmning også har mulighed for at komme ud og være med. De er en del af det omkringliggende samfund og skal ikke pakkes væk, men inkluderes i fællesskabet og mødes med respekt og i øjenhøjde.

HVAD GÅR DIT FRIVILLIGE ARBEJDE I LEV UD PÅ?

- Jeg arrangerer blandt andet ture "ud af huset," som jeg kalder det, og virker som koordinator, så flest mulige ønsker og behov kan blive mødt, når vi laver arrangementer for mennesker med udviklingshæmning i Aabenraa og omegn. En af de store opgaver er jo at få udviklingshæmmede inkluderet i samfundet på lige fod med andre og at tilgodese samtlige målgrupper. Heldigvis kan vi jo se, at det ofte lykkes, når vi for eksempel har været en busfuld eller to til julefrokost i Ribe eller Herning, og folk kommer hen og snakker med os og endda beder om en dans.

- Når vi skal i gang med planlægningen, så spørger jeg blandt andet mig selv, hvad kunne jeg tænke mig, eller hvad kunne være godt for mig? Det bruger jeg som afsæt for at føre det ud i livet. Det er vigtigt for mig at møde mennesker med udviklingshæmning med respekt og i øjenhøjde, så jeg giver hånd, siger goddag og velkommen, når vi laver arrangementer. Og jeg nævner dem med navn, så vidt jeg kender dem. Og jeg kan se, at de bliver glade for, at man har lagt mærke til dem og kender dem. Nogle vil nok sige, at det med at give hånd og sige goddag er noget pjat, men jeg kan bare se, at de bliver rigtig glade for det.

HVORDAN KOM DU I GANG MED DIT FRIVILLIGE ARBEJDE I LEV?

- Det var på grund af min søn, som var udviklingshæmmede. Da han var omkring 14-15 år kom jeg i gang med arbejdet i LEV, og det gav mig et fantastisk netværk. Han døde desværre for nogle år tilbage, og der var jeg tæt på at vinke farvel til LEV, men med opbakning og støtte både fra min lokale bestyrelse, folk tæt på mig og ansatte i LEVs sekretariat besluttede jeg mig for at fortsætte. En psykolog spurgte mig på et tidspunkt, hvad ville din søn sige til, at du stoppede med det arbejde? Og der tænkte jeg, at han helt sikkert ville synes, at jeg

DET LOKALE AKTIVITETS- RETTEDE ARBEJDE

LEVs kommunekredse er landsforeningens repræsentanter lokalt, der gør et stort arbejde for at varetage interesserne for mennesker med udviklingshæmning og deres familier. Mange kredse laver udover det politiske arbejde en række aktiviteter og arrangementer, der har fokus på blandt andet livskvalitet og inklusion. Der er stor variation i typen af aktiviteter, og flere kredse har i en periode kastet sig over større projekter som for eksempel sommerhøjskole, søskendekurser og teaterforestillinger.

skulle fortsætte. Så det valgte jeg, men det var en hård proces. I starten så jeg ham jo alle vegne. Men jeg er glad for, at jeg blev. Det har jeg aldrig fortrudt.

HVOR LÆNGE HAR DU VÆRET FRIVILLIG I LEV?

- Det har jeg været siden 1985.

LAVER DU DET SAMME NU, SOM DA DU STARTEDE?

- Ja, det gør jeg. Vi startede i sin tid med at arrangere gudstjenester, og det havde vi stor succes med, og så bliver man jo mere modig og tør kaste sig over flere og større arrangementer, når man ser det lykkes. Det betyder, at vi for eksempel har

haft flere ture til Top Charlie i København, vi har været i Frederikstad i Norge og i Tyskland. Vi bygger hele tiden på. Det er jo det, der er det sjove ved det.

- Sidste år arrangerede vi for eksempel en tur til Sylt, hvor vi sejlede med Rømø-færgen, og så var vi rundt og se en masse forskellige ting på Sylt. Vi tog hjem over dæmningen til Nibøl på det tyske fastland. Det var der ingen, der havde prøvet før, så øjnene stod på stilke. Det var simpelthen en oplevelse uden lige. Når vi laver de "ture ud af huset", så er det selvfølgelig ikke kun mig, der gør det. Vi er flere om det. For det meste er det i samarbejde med Ernst

Hybschmann-Nielsen, der også er med i LEV Aabenraas bestyrelse.

- Mariehaven i Ansager har vi også lige arrangeret en tur til, hvor vi hørte Birthe Kjær og Kandis. Der var vi samlet over hundrede personer her fra Aabenraa, og så sørger vi for busser. 40 af deltagerne på turen til Mariehaven var ledsagere, men ellers plejer vi egentlig at klare det selv i bestyrelsen, når vi er på ture.

- Dans er en anden aktivitet, vi har fået op at stå her i Aabenraa. Jeg gik selv til zumba, og så tog jeg fat i vores lærer og spurgte ham, om der ikke kunne laves et hold for udviklingshæmmede. Det

kunne der jo godt, og så var de i gang. De har danset i en otte-ti år nu. Og til af-dansningsballet, jamen det er den største oplevelse. Det er dem, der er mest fokus på, og de gør det så fint. Faktisk har danseholdet her i Aabenraa været så stor en succes, at det kort efter også startede op i Haderslev. Så det er noget, der breder sig. Og når andre mennesker så tilkendegiver, at det er dejligt at se dem igen, ja så ved vi jo, at vi er på rette spor i forhold til inklusion.

- I 2015 samarbejdede vi i bestyrelsen i LEV Aabenraa desuden om et teaterprojekt med UC Syd: "Lev livet – hele livet." Mange studerende fra pædagoguddannelsen var frivillige på projektet og hjalp os i mål. Og det endte ud i en forestilling, som blev opført over to aftener med 200 tilskuere, og hvor borgmesteren bød velkommen. Og det projekt beviste jo bare endnu engang, at de her mennesker kan så mange ting. Hvis der bare er noget hjælp, eller man lige får dem sat i gang, så har de uanede kræfter og sjove indslag at byde ind med.

HVILKEN BETYDNING HAR DET, AT DIT FRIVILLIGE ARBEJDE HANDLER OM MENNESKER MED UDVIKLINGSHÆMNING?

- Det har stor betydning, for jeg synes, man kan se, at man gør en forskel. At det kan nytte noget. Jeg har også været frivillig andre steder, men det her er ligesom noget andet, for det er jo også noget, jeg selv har haft inde på livet. På den måde er det jo noget, jeg brænder for. Du får så meget tilbage, når du har med mennesker med udviklingshæmning at gøre, de er spontane og de er ærlige. De har ikke så meget filter, det kunne vi andre godt lære noget af. Derfor synes jeg, det giver mig rigtig meget, at det handler om mennesker med udviklingshæmning.

HVAD BRINGER DU IND I DIT FRIVILLIGE ARBEJDE?

- Ja, jeg bringer vel det med, at jeg er med til at gøre en forskel. Og min holdning til at mennesker med udviklingshæmning har ligeså meget værdi som andre mennesker. At de ikke bare skal sættes til side. At man skal vise respekt, møde dem i øjenhøjde og tale op til dem – ikke ned! Og anderkende det, de kan, på deres præmisser.

- Og så er jeg god til at arrangere og få sat noget i værk, og jeg spørger selvfølgelig, hvad de kunne tænke sig. Altså, vi – alle os der er med til at arrangere – lytter jo til, hvad de siger. Vi havde på et tidspunkt et projekt der hed, "Makreller, der spræller", der handlede om sundhed og motion. Her inviterede vi bostederne til at komme og lære noget om sundhed, og så havde vi fået fat i nogle instruktører, som havde kendskab til beboerne, der kom og dyrkede motion med dem. Udover at det var en fantastisk oplevelse, så er det jo også arrangementer som det, der giver et billede af, hvad der er behov for. Og så er der jo ting, som ikke direkte er aktiviteter, men hvor vi i LEV Aabenraas bestyrelse sørger for at fortælle om forsikringer og værgemål og så videre, så vi får et så bredt spektrum med som muligt til at sikre en god dagligdag for denne gruppe.

HVAD GIVER DET DIG AT VÆRE FRIVILLIG I LEV?

- For det første er jeg med i en fantastisk bestyrelse. De har været der i glæde og sorg og altid bakket mig fuldt op. Derudover har det at være aktiv i LEV givet mig et godt netværk i kommunen og et godt samarbejde med centerledere, pædagoger og hjemmevejledere. Og de mennesker med udviklingshæmning, jeg har mødt på min vej, har jo været fyldt med livsglæde og begejstring. De har været med til at berige mit liv i den grad. Når man ser, hvordan de hygger og morer sig, når vi er afsted, er glade og stråler og bagefter får at vide: "Det her er bare sagen! Det skal vi prøve igen." Jamen så ved du jo, at du har ramt noget af det rigtige.

- Men noget af det største var jo nok, da jeg fik kommunens handicappris i 2015. Det var en stor anerkendelse. Bestyrelsen i LEV Aabenraa havde indstillet mig. Det var simpelthen storslået. Det var noget af en overraskelse, for lige pludselig står chefen fra kommunen foran mig med blomster, og jeg udbryder: "Hvad sker der her? Hvad er der galt?" Og så fortæller han, at jeg har fået Handicapprisen. Der blev jeg rigtig glad. Det er ikke fordi, jeg behøver det, men det varmer alligevel, at andre værdsætter det, man laver.

KAN DU FORTÆLLE OM EN SITUATION, HVOR DU OPLEVEDE AT GØRE EN FORSKEL?

- Så er det måske det med Handicapprisen. Og så selvfølgelig på de mange ture, jeg har været med til at arrangere. Når man ser, hvor glade de for eksempel er for at sidde i et tog og køre baglæns over en dæmning – den begejstring. Jamen det er helt fantastisk at opleve.

HAR DU ET GODT RÅD TIL ANDRE FRIVILLIGE ELLER PERSONER, SOM OVERVEJER AT BLIVE FRIVILLIGE I LEV?

- Det er bare om at komme i gang! Og helst så tidligt som muligt! I ved simpelthen ikke, hvad I går glip af! Jeg har haft så mange glæder, og får så meget lyst og energi den vej, så det kan jeg kun anbefale til alle dem, jeg kender, og alle mine nærmeste.

VIL DU OGSÅ GIVE EN FRIVILLIG HÅND?

I LEV bakker vi op om frivilligt arbejde, der understøtter LEVs formål – nemlig at forbedre livsvilkårene for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. På www.lev.dk kan du læse om mulighederne for frivilligt arbejde i foreningen, finde LEVs aktuelle frivilligprojekter og kontaktoplysninger til LEV-kredsen i dit lokalområde.

 SNURRETOPPEN
KUNSTSKOLEN FOR VOKSNE UDVIKLINGSHÆMMEDE

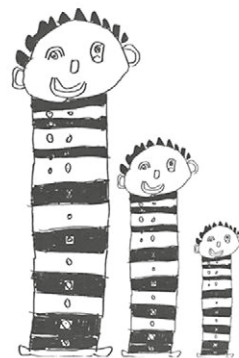

Vestergade 7 B, gården 1.sal • 8700 Horsens
Tlf. 25141064 • Mail: snurretoppen@dupperne.dk
www.snurretoppen-fof.dk

**ORGANISATIONEN
NORD HØJ**

Niels Bohrs Vej 6
6000 Kolding
Telefon 4023 7023
nordhoj@kolding.dk

RELATION - UDVIKLING - PRODUKTION

Opholdsstedet Fyrtårnet

Ledig plads

Opholdsstedet er godkendt efter §49, §107 og §108

Lægårdsvej 105 • 7500 Holstebro

Tlf. 24 61 88 72 • www.fyrtaarnet-opholdsstedet.dk

LYNGÅSKOLEN

Tlf. 87 13 25 00

lyngaaskolen@msb.aarhus.dk

www.lyngaaskolen.dk

Lyngå
det er dit liv

STU L

- FOR UNGE
MED SÆRLIGE BEHOV
ELLER UDVIKLINGSHÆMNING

STU M

- FOR UNGE
MED MULTIPLE
ELLER KOMMUNIKATIVE
FUNKTIONSNEDSÆTTelser

STU4

- FOR UNGE
MED AUTISME ELLER ADHD

Lyngåskolen
Graham Bells Vej 1D
8200 Aarhus N

Hou Søsportcenter

Fuldt tilgængelige feriehus i smukke omgivelser

www.hou-seasport.com • +45 87 81 79 99

Vi har også Danmarks
bedst tilgængelige svømmehal

VANDHALLA

AF VIBE LUND JENSEN OG BIRGITTE BRANDT,
ISAAC DANMARK ■

Bedre sent end aldrig!

Rettelse i konvention til glæde for mange

Endelig blev "Alternativ og Supplerende
Kommunikation" oversat korrekt i FN's
Handicapkonvention

FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap – i daglig tale FN's Handicapkonvention – har siden 2009 dannet rammen for, hvilke mål Danmark skal leve op til for at sikre, at personer med funktionsnedsættelser kan deltage i samfundslivet som alle andre. Det gælder rettigheder, tilgængelighed og kompensation på en lang række områder, herunder rettigheden til kommunikation.

Den gældende konventionstekst er skrevet på engelsk. Den blev oversat og offentliggjort på dansk i 2008 af Det Centrale Handicapråd. Danmark tiltrådte konventionen i 2009. Det er den danske oversættelse, som læses og benyttes i Danmark, og som dukker op, når man søger efter Handicapkonventionen på danske søgemaskiner.

Men igennem otte år har der været en graverende oversættelsesfejl i teksten, der vedrører mennesker med kommunikative funktionsnedsættelser. ISAAC Danmark har ad forskellige kanaler arbejdet på at få oversættelsesfejlen rettet. Nu er det endelig lykkedes at møde lydhørhed hos socialministeren, og en ny og korrekt oversættelse af Handicapkonventionen er offentliggjort i Lovtidende C.

VIGTIG KONVENTION FOR MENNESKER UDEN TALESprog

Mennesker med meget begrænset eller intet talesprog har brug for andre kommunikationsmåder end tale for at kunne sige, hvad de vil, når de vil, og til hvem de vil. Deres adgang til Alternativ og Supplerende Kommunikation (ASK) er altafgørende for deres deltagelse og livskvalitet. De har brug for og ret til en særlig viden og en særlig indsats overfor de barrierer, de møder, som begrænser dem i at kunne kommunikere så frit og selvstændigt som muligt.

FN's Handicapkonvention beskriver rettigheden til ASK. Konventionsteksten er med til at sikre tilstrækkelig specialiseret viden og kompetencer på kommunikationsområdet indenfor både social- og specialundervisningsområdet. Det er

vigtigt, at teksten er nøjagtigt formuleret, når man skal henholde sig til den. Der kan være mange forskellige aktører i kommunikationsindsatsen, som har brug for oplysning om rettigheder og muligheder indenfor kommunikationsløsninger, støtte og intervention. Det gælder såvel personer med funktionsnedsættelse som alle omkring dem; nære pårørende, fagpersoner, visitatorer, kommunale/regionale forvaltningsfolk, tilsynspersoner, brugerorganisationer med flere.

OVERSÆTTELSESFEJL DISKRIMINEREDE MENNESKER MED BEGRÆNSET TALESprog

Alternativ og Supplerende Kommunikation (ASK) hedder på engelsk Augmentative and Alternative Communication (AAC) og er benævnt fire steder i den oprindelige engelske FN-Konventionstekst.

Men Augmentative and Alternative Communication har siden den danske tiltrædelse været forkert oversat til "forstørrende og alternativ kommunikation" samme fire steder i den danske konvention. Den korrekte ordrette oversættelse er "supplerende og alternativ kommunikation". Oversættelsen af "augmentative" til "forstørrende" har været direkte misvisende, fordi det kraftigt reducerer den bredde, som begrebet AAC dækker.

Fejloversættelsen "forstørrende kommunikation" henviser tydeligvis kun til materialer, der er store, så for eksempel mennesker med synsnedsættelser kan se dem. AAC-begrebet dækker dog langt mere, blandt andet tegnstøttet kommunikation, visuel, auditiv og taktil støttet kommunikation, forskellige

symbolsystemer, samt forskellige teknologiske kommunikationsløsninger som talemaskiner, talecomputere og særlige løsninger til social kommunikation over afstand (sms/e-mail/Skype/socialt netværk inkl. særligt betjeningsudstyr).

Det vil sige, at vi hidtil har haft en officiel oversættelse, der har tilgodeset mennesker med synsnedsættelser, men diskrimineret en stor del af de mennesker, som er afhængige af "supplerende" kommunikationsformer. De har slet ikke været nævnt, og har derfor kunnet risikere at få forkert vejledning som følge af en fejlagtig oversættelse. Herved har den danske konventionstekst nærmest modarbejdet en del af de kommunikationsrettigheder, som vi netop med Handicapkonventionen har forpligtet os på at ville sikre.

I en officiel dansk oversættelse af konventionen bør det fremgå korrekt, hvilke rettigheder borgere med kommunikationshandicap har, og det har vi heldigvis fået nu. Forhåbentlig kan det mindske afstanden til den ytringsfrihed, som flertallet, der lever uden handicap, regner for en selvfølge.

FIND DEN RIGTIGE FN-KONVENTION UDEN FEJL

Den store udfordring er nu at gøre den korrekte oversættelse af Handicapkonventionen kendt og tilgængelig. Når man søger, får man desværre stadig den gamle Konvention med oversættelsesfejlen som eneste eller hyppigste søgeresultat. Men den korrekte kan i hvert fald findes her: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=194338 eller her: www.isaac.dk.

Om ISAAC

ISAAC er en international organisation med NGO status under FN. Her arbejdes der på frivillig basis med at fremme udviklingen og kendskabet til alternativ og supplerende kommunikation. På verdensplan har ISAAC medlemmer i 60 lande. ISAAC står for International Society for Augmentative and Alternative Communication. I Danmark omtales AAC som ASK = Alternativ og Supplerende Kommunikation. Se også www.isaac.dk.

Bostedet i Nyrup

Et bosted med fantastisk kvalitet!

- ♥ Meget stor beboertilfredshed ♥ En høj etisk standard
- ♥ Smukke rammer og omgivelser ♥ Nærværende medarbejdere
- ♥ Gode udfoldelsesmuligheder ♥ Glæde ved årets traditioner
- ♥ Et givende fællesskab ♥ Tillid ♥ Åbenhjertighed
- ♥ Barmhjertighed ♥ Kærlighed

Ønsker du en plads hos os, så kontakt:
 Pædagogisk leder/visitor Inger Stoksbjerg
 Tlf. 23 28 46 82 • Mail: is@bostedetinyrup.dk

Skovvej 7 • Nyrup - 4262 Sandved • Tlf: 55 42 19 00 • Mail: bosted@bostedetinyrup.dk • www.bostedetinyrup.dk

HELE NORDJYLLANDS SPECIALSKOLE

LIMFJORDSSKOLEN

LØBSTØR

STU
I DØGNDRIFT

NATUR • KUNST • IDRÆT • SUNDHED • MEDIER
 REJSER IND- OG UDLAND

WWW.LIMFJORDSSKOLEN.DK

UUC MAGLEMOSEN

— Alle har ret til en uddannelse —

**Tag din
 STU-uddannelse
 eller 10. klasse
 på UUC Maglemeden
 i Ballerup**

For mere info kan du gå ind på vores
 hjemmeside www.maglemeden.dk
 eller kontakte os for et besøg på
Tlf. 44 77 61 01

Vi er specialister på vores område

KEMP & LAURITZEN

EL-INSTALLATION

RØR / VVS

VENTILATION

TEKNIKENTREPRISER

Roskildevej 12
 2620 Albertslund
 Tlf: 4366 8888
kemp-lauritzen.dk

AF EMMA BORELLO, KOMMUNIKATIONSMEDARBEJDER I LEV

KLAPjob har fået 300 personer i job hos REMA 1000

LEV og REMA 1000 markerede ansættelsen af Kenneth Knudsen med blomster og kage. Ud over Kenneth er det fra venstre KLAPjob-konsulent Sasha Mastek, Karina Holm, købmand hos REMA 1000 i Ørestaden og Claus Bergman Hansen, projektleder hos KLAPjob.

REMA 1000 viser vejen for et mere rummeligt arbejdsmarked

Kenneth Knudsens ansættelse hos REMA 1000 markerer noget særligt. Kenneth er nemlig medarbejder nummer 300, der er blevet ansat i butikskæden gennem LEVs beskæftigelsesindsats KLAPjob.

Ansættelsen af Kenneth, og de 299 andre medarbejdere med kognitive udfordringer, viser, at det sagtens kan lade sig gøre at inddrage denne gruppe på det almindelige arbejdsmarked, hvor de får en meningsfuld hverdag med et job, der passer til deres behov.

Samtidig viser de mange ansættelser, at REMA 1000 er en virksomhed, der værdsætter forskellighed og som arbejder for et mere rummeligt arbejdsmarked. Det er et karaktertræk ved butikskæden, som Kenneths chef Karina Holm er meget stolt af.

- Jeg er rigtig stolt på vores virksomheds vegne af, at vi faktisk er i stand til at implementere den her målgruppe på

arbejdsmarkedet. Det er en stor succes for dem, det er jeg ikke i tvivl om. Men det er også en succes for os og noget, som giver vores virksomhed værdi, siger Karina Holm.

REMA 1000 ansatte deres første medarbejder gennem KLAPjob i 2012, og siden da er samarbejdet vokset betydeligt. I dag kan REMA 1000 bryste sig med, at de er den virksomhed, der har ansat allerflest medarbejdere gennem KLAPjob. Michael Skou, HR-direktør hos REMA 1000, siger:

- Jeg er stolt af, at REMA 1000 er en rummelig arbejdsplads med plads til udfoldelsesmuligheder for alle. Alle har et potentiale og alle mennesker har virketrang og virkelyst. Det gælder blot om at finde det rigtige sted og de rigtige rammer til at udleve det potentiale.

Hos KLAPjob er man meget glad for samarbejdet med REMA 1000 og den store forskel, som butikskæden gør for KLAPjobs målgruppe.

- Jeg vil gerne sige tusinde tak til REMA 1000 for at give plads til vores borgere. Jeg vil sige en særlig tak til Karina Holm for at ansætte Kenneth som nummer 300, men at vi har fået 300 ansat i REMA 1000 er helt fantastisk, udtaler Claus

Bergman Hansen, projektleder hos KLAPjob.

KLAPjob startede i 2009 og har i alt skabt over 2700 job til personer med udviklingshæmning og andre kognitive udfordringer på det ordinære arbejdsmarked.

OM KLAPJOB

KLAPjob er en indsats under Landsforeningen LEV, som laver skånejob og fleksjob til mennesker med kognitive vanskeligheder. Det vil sige job til mennesker, der for eksempel har udviklingshæmning, autisme, ADHD, spasticitet, epilepsi, muskelsvind eller erhvervet hjerneskade, som gør, at de har behov for støtte til at få job på det almindelige arbejdsmarked. Hvis du ønsker at følge med i KLAPjobs arbejde og modtage nyheder om indsatsen, kan du skrive dig op til KLAPjobs nyhedsbrev her: <http://eepurl.com/dAhUH1>. Vi udsender 8-12 nyhedsmails om året.

Landsforeningen **LEV** Kontakten

Regionalt opdelt

1000 - 2990

CURACON

Vi bygger med omhu

Vi tænker grønt
Vi respekterer vores natur og miljø og tager ansvar for at sikre vores fremtid.

CURACON A/S
Marielundvej 48 B • 2730 Herlev
E-mail info@curacon.dk • www.curacon.dk
Telefon (+45) 44 53 24 60

4000 - 4990

Tilbud til mennesker med udviklingsforstyrrelser og udviklingshæmning:
Skolehjem, ungdomsuddannelse, voksencentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk

7000 - 7990

VIA NOVA

Stedet hvor brugerne er i centrum
Gimsinglundvej 3-5 • 7600 Struer
7600 Struer

8000 8990

Simas Filters A/S

Rugvænget 10
8500 Grenaa

Tlf. 87 58 10 20

Fax 87 58 10 30

E-mail: mail@simas.dk

Lev. af luftfiltre af alle typer

9000 - 9990

Tegløvænget 54 Als
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 18 58
www.hvem-kan.dk

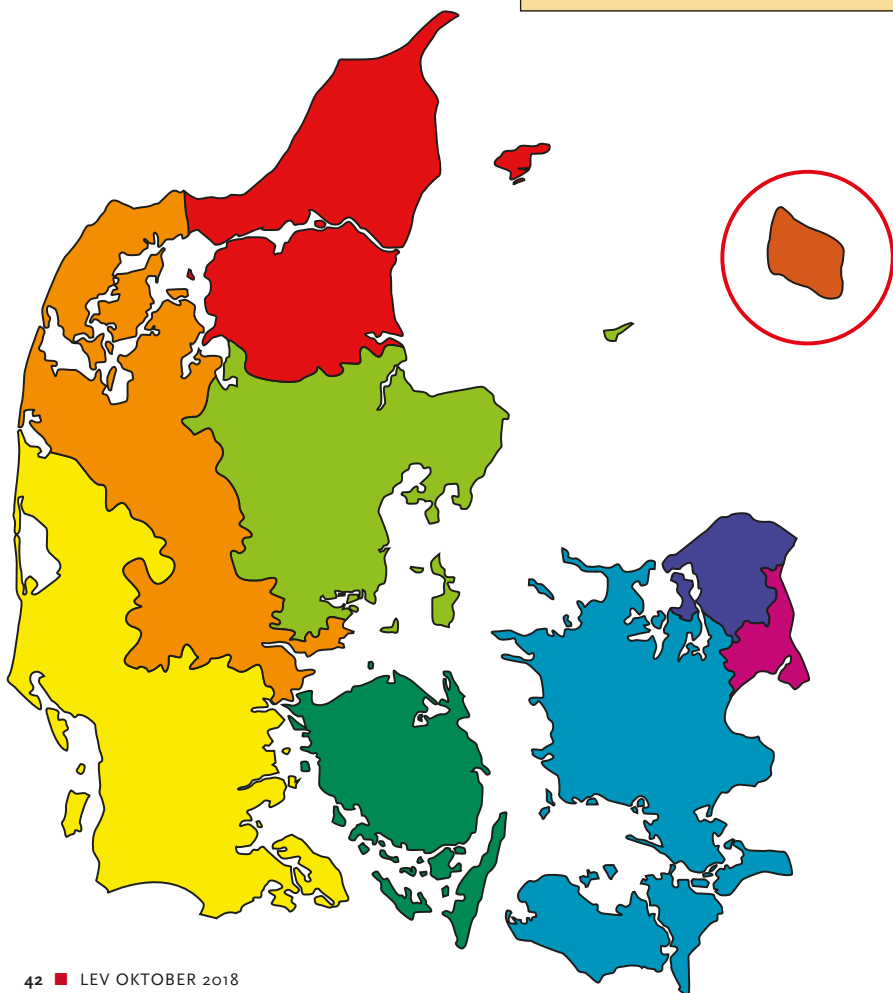

Den selvejende institution
HVEM • KAN
Voksen-socialt opholdssted

STRANDBYNET
HAMPIDJAN GROUP

Sildevøj 24 • DK-9870 Strandby • Tlf.: +45 98 48 13 00
info@strandbynet.dk • www.strandbynet.dk

AF SONJA PELLE NIELSEN, LEVS RÅDGIVNING ■

Genoptagelse af afgørelser

om beregning af pensionsbidrag ved tabt arbejdsfortjeneste

Har du i perioden fra 31. marts 2010 og frem til februar 2018 fået afgjort størrelsen på dit pensionsbidrag i forbindelse med tabt arbejdsfortjeneste? I så fald er der mulighed for, at du kan få din sag genoptaget

En principafgørelse fra Ankestyrelsen (4-18) om beregningen af pensionsbidrag i forbindelse med tabt arbejdsfortjeneste betyder, at den administrative praksis er ændret i forhold til, hvordan pensionsbidraget skal beregnes. Ændringen betyder, at pensionsbidraget nu skal beregnes ud fra den regulerede bruttoydelelse af den tabte arbejdsfortjeneste. Kommunen beregner bruttoydelelsen ved overgang til tabt arbejdsfortjeneste, og den reguleres en gang årligt.

Indtil principafgørelsens udsendelse blev pensionsbidraget fastfrosset på samme bidragsniveau, som blev beregnet på baggrund af det oprindelige beløb, der blev tilkendt i tabt arbejdsfortjeneste.

Nu skal pensionsbidraget justeres hvert år. Det kan dog højst udgøre ti procent af den regulerede tabte arbejdsfortjeneste, ligesom størrelsen på det oprindelige pensionsbeløb fra arbejdsgiveren udgør et loft for, hvor højt bidraget kan blive. Dit eget pensionsbidrag indgår altså ikke i beregningen.

Ankestyrelsen vil genoptage sager, der er afgjort af De Sociale Nævn og Ankestyrelsen efter 31. marts 2010, hvis en forælder, der modtager tabt arbejdsfortjeneste og et bidrag til pensionsordning, beder om det. Ankestyrelsen har nemlig ikke mulighed for selv at finde de relevante sager. Kommunerne skal også genoptage sager, de har afgjort efter 31. marts 2010, hvis borgeren ikke har klaget til et af de sociale nævn eller til Ankestyrelsen.

Hvis du har en sag om tabt arbejdsfortjeneste og pensionsbidrag, som efter denne dato er blevet afgjort på grundlag af principafgørelse 69-10 af enten kommune, det sociale nævn eller Ankestyrelsen, kan du derfor kontakte Ankestyrelsen eller din kommune for at få vurderet, om din sag kan genoptages. Samtidig forholder kommune og Ankestyrelsen sig til, om der skal ses bort fra forældelsesfristen på tre år – dette vurderes i hver enkelt sag.

hulegården

botilbud til voksne mennesker med funktionsnedsættelse. *Et inkluderende fællesskab*

hulegaarden.dk | mail: hulegaarden@regionh.dk | tel. +45 36 38 37 00 | Brandbyvestervej 166 - 174, 2605 Brøndby

Lev af livet   *Lev i livet*   *Lev i livet*

Du bor i et af vores ni selvstændige huse, hvor du selv deltager i at få huset til at fungere. Det handler om at være deltagende i et fællesskab, læring og udvikling. Vi hjælper dig til at finde uddannelse, arbejde eller beskæftigelse.

Du er altid velkommen til at ringe.

**POLAR SALMON
HJERTING LAKS**

**BLINDECENTER
BREDEGAARD**

Vi er et højt specialiseret bo- og dagtilbud til blinde og svagsynede voksne mennesker med multiple funktionsnedsættelser. Herunder også mennesker med erhvervet eller medfødt døvblindhed.

Vores kerneopgave er at give en sammenhængende indsats, der støtter borgeren til en selvstændig og aktiv livsførelse ud fra egne ønsker og resurser. Vi er et selvejende tilbud med driftsoverenskomst med Den Sociale Virksomhed, Region Hovedstaden.

REGION H   **BLINDECENTER
BREDEGAARD**

Lindelyvej 5 • 3480 Fredensborg • Telefon: 4511 8411
bredegaard@hav1.regionh.dk • www.blindecemberbredegaard.dk

Feriecenter
Slettestrand

Ferie med frihed i Slettestrand

Feriecenter Slettestrand er blandt Danmarks mest handicapvenlige feriesteder!

*Ferielejligheder - Feriehuse - Varmtvandsbassin
Restaurant - Hestevogn - Træningscenter
Og meget mere... Alt med fuld tilgængelighed!*

Vi tilbyder Aktiv ferie med det hele. Eksempelvis:
3 overnatninger med helpension,
udflugt med hestevogn og Musik
og Danseaften.
Fra 1.870 DKK/pers.

slettestrand.dk | mail@slettestrand.dk | +45 98217044

**Udviklingshæmning
og synshandicap**

Nu med nye boliger

Bofællesskaberne Inge og Sofie Marie
- Ringsted

www.mariehjem.dk/ingesofie
Mail: ingesofie@mariehjem.dk

Bofællesskaberne Inge og Sofie Marie er for unge/voksne med udviklingshæmning og synshandicap, samt moderat fungerende med Autisme spektrum forstyrrelser (ASF) og eventuelle ledsagende udviklingsforstyrrelser og/eller psykiatriske overbygninger. Det er vores mål, at skabe rammerne for et trygt og meningsfyldt liv samt vedligeholde og videreudvikle livskompetencer således, at beboerne på sigt behøver mindre støtte i hverdagen. Vi råder over 36 lejligheder fordelt på 2 huse med hver deres målgruppe, oprettet som 2 bo-afdelinger efter Almenboliglovens §§ 105, stk. 2 samt 110, stk. 2 og 4. Ringsted kommune har godkendt Bofællesskaberne som et privat tilbud og drives som en non-profit selvejende institution under Fonden Mariehjemmene. - Beboerne modtager støtte efter §§ 83, 85 og 87 i SEL.

Førtidspensionsstatistikken har holdt flyttedag

AF LASSE HØJBJERG HELSTED, ORGANISATIONSKONSULENT I LEV

Man kan ikke længere hente tal om tilkendelse af førtidspension til mennesker med udviklingshæmning på Ankestyrelsens hjemmeside. Hele førtidspensionsstatistikken er flyttet til www.jobindsats.dk, som administreres af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR).

Det har medført nogle ændringer af statistikken. Lige nu kan man ikke søge tal om tilkendelse af førtidspension på baggrund af diagnoser, og det betyder altså, at vi p.t. ikke kan få nogen tal om førtidspensioner til mennesker med udviklingshæmning hverken på kommune-, regions- eller landsplan.

STAR har dog fortalt, at de planlægger at offentliggøre en udvidelse af statistikken i slutningen af 2018, hvor det vil blive muligt at hente tal på nogle diagnoser, og det tegner til, at det vil blive muligt at hente tal om tilkendelse af førtidspension til mennesker med udviklingshæmning i den enkelte kommune, på regionsniveau og på landsplan. Denne udvidelse af statistikken skulle også blive opdateret hvert kvartal (i 2019 og frem), som vi kender det fra Ankestyrelsen.

LEVs sekretariat holder kredsene opdateret, så snart der er nyt i sagen. Ligeledes vil vi udarbejde en ny vejledningsvideo til, hvordan man kan søge tal i den nye statistik.

Din kreds vil gerne i dialog med dig!

Vil du gerne høre fra Landsforeningen LEV og få invitationer til lokale arrangementer? Så hjælp os ved at give os din mailadresse.

Desværre mangler vi mail-adresse og telefonnummer på mange af vore medlemmer. Hvis du ved, at du ikke har meddelt os dette, eller måske bare er i tvivl om det, må du gerne sende oplysningerne til os – enten via lev.dk (ret medlemsdata under fanen "Støt LEV") eller på mail lev@lev.dk. Angiv venligst også dit medlemsnummer og/eller navn i mailen.

Forsikringer specielt tilpasset dine behov

Ring til HANDI Forsikrings-service på tlf. 3635 9640 eller læs mere på handiforsikringservice.dk

HANDI
Forsikringservice

LEVs AFTEN-TELEFON

Konflikter?

Sorg?

Problemer i familien?

Har du brug for at tale om emner, der berører udviklingshæmning? Så ring på LEVs Aften-telefon på tlf. 2851 5252. Her sidder frivillige klar ved telefonen fra kl. 19.00-21.00 hver tirsdag.

HUSK: LEVs Aften-telefon tilbyder ikke juridisk rådgivning eller rådgivning om mere komplekse problemstillinger – her henvises der til LEVs telefon- og netrådgivning.

LEVs
aften-
telefon

2851 5252

Cathrine og Thorbjørn Lervig har modtaget Sjæleprisen

Sjæleprisen er en pris der uddeles af Sjællandsfestivalen, en festival for mennesker med funktionsnedsættelser, der afholdes hvert år i Slagelse. Sjæleprisen gives til kulturelle og idrætslige projekter, der indeholder nyskabelse og originalitet, og som derfor ofte har svært ved at nå ud til institutionerne, der ikke har mange penge at bruge på oplevelser til borgerne.

Cathrine (sangerinde der synger uden ord) og Thorbjørn (slagtøjsspiller) Lervig har modtaget prisen som støtte til udgivelsen af en CD til brug i de sanserum, der findes i mange boenheder og aktivitetscentre. Desuden har de fået et beløb til afholdelse af et antal koncerter for deres målgruppe. Sjæleprisen kommer oveni de 20.000 kr., de har indsamlet via crowdfunding til udgivelse af CD'en. For nyt om CD'en, se Cathrines hjemmeside: vokalapyk.dk.

Cathrine og Thorbjørn Lervig har i de seneste 20 år specialiseret sig i at lave musik til mennesker med funktionsnedsættelser. Ofte mennesker uden sprog.

Foto: Trenh Bojsen

Nyt studie kaster kritisk lys på faciliteret kommunikation

Et nyt dansk studie peger på, hvorfor teknikken faciliteret kommunikation, der skal hjælpe mennesker med handicap med at kommunikere, ikke fungerer og i værste fald er skadelig. Det skriver Søndagsavisen på baggrund af en artikel på Videnskab.dk.

Det nye studie tager udgangspunkt i selskabslegen 'ånden i glasset'. Når du oplever, at et glas bevæger sig hen mod bogstaver og danner ord, uden at du selv gør andet end passivt at holde en finger på glasset, er det ikke en ånd, der styrer det, også selvom legen hedder 'ånden i glasset'. Det er dig selv eller dine medspillere, som ubevidst driver glasset i retning af bogstaver for at danne meningsfulde ord, viste forskergruppen fra Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Bielefeld Universitet i Tyskland.

Studiets konklusioner rækker dog ud over leg med 'ånden i glasset'. Faciliteret kommunikation betyder, at en hjælper støtter et andet menneske, som på grund af et handicap har svært ved at kommunikere med omverdenen. Det kan for eksempel være ved brug af en staveplade.

Hjælperen holder den ikke-talende persons hånd, skulder, ryg eller gør noget lignende, så personen kan ramme stavepladen, som enten er en decideret plade eller noget elektronik som eksempelvis en iPad med bogstaver. Tanken er, at personen kan give udtryk for sine tanker og kommunikere med omverdenen, fordi hjælperen opfanger bittesmå signaler, der hjælper til at dirigere en finger i den rigtige retning.

Det danske studiets hovedforfatter, Marc Malmendorf Andersen, er enig i, at studiets konklusioner kan kaste lys over processerne i faciliteret kommunikation. Forskernes forsøg viste nemlig, at vi tit undervurderer, hvor mange kræfter vi lægger i en handling, om det så er at flytte en planchette hen over et ouija-bræt, et glas hen til bogstaver eller måske en hånd hen over en staveplade.

Faciliteret kommunikation har vundet en vis udbredelse i den vestlige verden – endda selvom videnskaben for længe har konkluderet, at metoden er ubrugelig. I Danmark er faciliteret kommunikation tilladt på for eksempel gymnasier og specialskoler. Tilladelsen er givet, selvom en dansk rapport allerede for 27 år siden stemplede metoden som upålidelig.

89 danske atleter udtaget til Special Olympics World Summer Games

Abu Dhabi danner i perioden 14.-21. marts 2019 rammen om en gigantisk sportsfest, når Special Olympics World Summer Games - verdens største breddestævne for idrætsudøvere med udviklingshæmning - afholdes for 16. gang. Legene forventes at få deltagelse af 7.000 deltagere fra 170 lande, og Parasport Danmark sender det største danske hold nogensinde af sted.

Special Olympics World Summer Games er den største internationale sportsbegivenhed i verden i 2019, og stævnet indledes med en åbningsceremoni den 14. marts på Zayed Sports City Stadium i hjertet af Abu Dhabi. Herefter venter syv dage med konkurrencer i 24 forskellige idrætsgrene. Det er første gang, at stævnet afvikles i Mellemøsten.

DANSK DELTAGELSE I TI IDRÆTSGRENE

Danmark stiller med en delegation på 116 deltagere – 89 idrætsudøvere og 27 trænere/ledere. Dertil kommer en leder-, kommunikations- og sundhedsstab på ni personer. Det er det største danske hold nogensinde. De danske udøvere stiller op i ti idrætter: atletik, badminton, boccia, bowling, fodbold, golf, gymnastik, håndbold, ridning og svømning.

I flere af idrætterne, nemlig badminton, boccia, bowling, fodbold, golf og håndbold, deltager Danmark i en speciel gruppe betegnet Unified Sport. Det vil sige, at de udviklingshandicappede idrætsudøvere danner par med en deltager uden handicap, kaldet en partner.

OM SPECIAL OLYMPICS WORLD SUMMER GAMES 2019

Special Olympics World Summer Games (SOWSG) afholdes hvert fjerde år, sidste gang var i 2015 i Los Angeles. Før stævnet er der i perioden fra d. 8. til 11. marts 2019 indkvartering i en Host Town - dette giver deltagerne mulighed for at snuse til den lokale kultur. Selve stævnet afvikles fra d. 14.-21. marts 2019.

Afslutningskonference: Udviklingshæmmede styrer deres egen økonomi

Udviklingshæmmedes Landsforbund (ULF) afholder den 2. november 2018 en afslutningskonference på projektet "Mine egne penge".

Med støtte fra Satspuljen har ULF gennem fire år udviklet og afprøvet undervisningsmateriale, der støtter udviklingshæmmede i selv at styre deres økonomi. Interessen for projektet har været overvældende, og kurser om økonomi og selvbestemmelse vil fremover blive udbudt i ULFs kursusafdeling.

På konferencen samles der op på de erfaringer, de deltagende kommuner og bosteder har gjort sig, og der bliver en debat om, hvordan den nye viden og de nye kompetencer kan forankres i kommunerne.

Tilmelding på ulf@ulf.dk Husk at skrive navn, titel, e-mail samt arbejdsplads. Konferencen finder sted i Vejle fredag den 2. november 2018 kl. 09.30-14.00.

Deltagelse er gratis og konferencen afsluttes med frokost. Der er kun 40 pladser – tilmelding efter først til mølle!

Nyt netværk for handicapråd

Det Centrale Handicapråd har lavet en ny netværksgruppe på Facebook kun for medlemmer af kommunale handicapråd. Formålet er at give medlemmerne mulighed for at netværke med hinanden, debattere og blive inspireret til det politiske arbejde i handicaprådet. Find netværket ved at logge ind på din Facebook-profil og søg efter "Netværk for kommunale handicapråd".

Netværket er startet op efter, at Socialstyrelsens online netværk for handicapråd lukkede 1. juni.

Kommunekredse

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag:
9.00-12.00 og 13.00-15.00
Fredag: 9.00-13.00
Bankkonti i AL-Bank:
5332 0245153 (gaver og bidrag)
5323 0382733 (kontingenter m.v.)

LANDSFORMAND:

Anni Sørensen
Tlf. 2628 3083
e-mail: as@lev.dk

LEV BLADET:

Nr. 6/67. årgang 2018
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Anni Sørensen

REDAKTION:

Anni Sørensen, Arne Ditlevsen,
Emma Borello, Hans Andersen,
Lars Ege, Thomas Gruber,
Thomas Holberg

FORSIDEFOTO:

Anita Graversen

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

LEV 7 udkommer primo november.
Deadline er den 11. oktober.
LEV 8 udkommer primo december.
Deadline er den 8. november.

ANNONCEKSPEDITION:

FL Reklame
Damgårdsvvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3786
Email: fl@flreklame.dk

OPLAG: 8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag: 10.00-12.00.
Ring på tlf. 8038 0888.
LEV betaler samtalen.
E-mail: raadgivningen@lev.dk

MANGLLENDE LEVERING AF BLAD:

Hvis du ikke har modtaget
LEV Bladet så send en mail til
redaktion@lev.dk. Så vil vi sørge for,
at bladet bliver eftersendt til dig.

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 2321 8754
e-mail: ingrid-rasmussen@outlook.com

Billund

Mette Andersen
Tlf. 2870 3091
e-mail: flintemarken@gmail.com

Bornholm

Henrik Stillings
Tlf. 2617 0829
e-mail: hstilling@gmail.com

Djursland

Heidi Vølcker
Tlf. 8752 9130
e-mail: heidi@djfh.dk

Dragør/Tårnby

Tina Greve
Tlf. 6071 4705
e-mail: tina-greve@hotmail.com

Egedal

Birgitte Wachter (kontaktperson)
e-mail: egedal@kreds.lev.dk

Esbjerg/Fanø

Dorthe Højriis Thomsen
Tlf. 5230 8771
e-mail: levesbjergfano@gmail.com

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspee.dk

Faxe/Vordingborg/Stevns

Winnie Lindner Pedersen
Tlf. 2945 8313
e-mail: winnie_lindner@mail.tele.dk

Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal

Flemming Sundt
Tlf. 2572 1707
e-mail: flemmingsundt@gmail.com

Frederiksberg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3146 9287
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Anita Stockholm
Tlf. 2112 4004
e-mail: anita@mertzit.dk

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine.holm@biomerieux.com

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen
Tlf. 3968 2056
e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Alice Rasmussen (kontaktperson)
Tlf. 3969 5852
e-mail: alice.rasmus@webspeed.dk

Greve

Allan Jørgensen
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej1954@gmail.com

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich
Tlf. 6171 2863
e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 2021 4162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Malene Hyldekrog
Tlf. 2467 3179
e-mail: malene@hyldekrog.dk

Hillerød/Allerød

Frank Ulmer Jørgensen
Tlf.: 3012 8889
e-mail: frank@ulmer.dk

Holbæk

Mogens Hansen
Tlf. 2149 5389
e-mail: mogenshansen49@gmail.com

Høje Taastrup

Erik Petersen
Tlf. 2211 3430
e-mail: svane1@post11.tele.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Jens-Arne Hansen
Tlf. 2044 5318
e-mail: jens.hansen@3f.dk

Kolding

Inge Stausholm
Tlf. 3083 8162
e-mail: inge@istausholm.dk

København

Steen Stavngaard
Tlf. 3066 6596
e-mail: steen.stavngaard@gmail.com

Køge

Claus Nielsen
Tlf. 5628 3428
e-mail: claus.e.nielsen@gmail.com

Lolland-Falster

Vakant

Morsø

Villy Lauridsen
Tlf. 4033 5961
e-mail: lauridsen.1@mail.dk

Nyborg

Ole Skovsbøll
Tlf. 4029 6097
e-mail: skovsboell@hotmail.com

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen
Tlf. 3020 9133
e-mail: tom.m.jensen@gmail.com

Odense

Ib Poulsen
Tlf. 5386 1402
e-mail: ib.poulsen@gmail.com

Odsherred

Dorthe Pedersen
Tlf. 2120 8284
e-mail: dorthe.pedersen2@hotmail.com

Randers

Vitus Jordan
Tlf. 2448 4180
e-mail: vitusjordan@gmail.com

Ringsted

Karl Østergaard Hansen
Tlf. 6150 1840
e-mail: lev.ringsted@gmail.com

Roskilde/Lejre

Bruno Sander Nielsen
Tlf. 4632 5432
e-mail: bsn@biogas.dk

Rødovre

Tom Olsen
Tlf. 2021 3651
e-mail: tom-riechmann@post.tele.dk

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: anderschristensen1976@gmail.com

Skive

Inge-Lise Pedersen
Tlf. 2466 5917 / 2033 7751
e-mail: fthoft@webspeed.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 2853 1309
e-mail: gla@attheweb.dk

Solrød

Carsten Wærens
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
Tlf. 2532 0805
e-mail: fluefinn43@gmail.com

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf. 2170 0359
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejen

Karin Runge Hansen
Tlf. 2328 2662
E-mail: karin.runge@outlook.dk

Vejle

Kirsten Marie Sørensen
Tlf. 2176 3921
e-mail: ksorensen@stofanet.dk

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 6146 8087
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestegnen

Niels Tobiasen
Tlf. 2420 1624
email: lev.vestegnen@kreds.lev.dk

Vestjylland

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@lev-vestjylland.dk

Viborg

Susanne B. Andersen
Tlf. 2822 0596
e-mail: susannebandersen5@gmail.com

Aabenraa

Calle Bork Thams
e-mail: callethams@gmail.com

Aalborg/Himmerland

Anders Hind
e-mail: ah@lev.dk

Aarhus

Anne Kjeld Pedersen
Tlf. 2546 2978
e-mail: anne.kjeld.pedersen@gmail.com

Angelmanforeningen i Danmark

Lene S. Kongpetsak
Tlf. 5380 0284
e-mail: formand@angelmanforening.dk
www.angelman.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for

Tuberøs Sclerose
Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tsdanmark.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 4634 1546
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Handicappede børn og unge uden diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: formand@hbud.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Karin Kirkedal Hansen
Tlf. 7569 5559
e-mail: rts.danmark@gmail.com
www.rubinstein-taybisyndrom.dk

UniqueDanmark

Brian Schack
e-mail: formand@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Thomas Bjerg Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: formand@k-h.dk
www.k-h.dk

Smith-Magenis Syndrom Forening

Charlotte Munk
Tlf. 2072 0817
e-mail: skovager9@gmail.com
www.smith-magenis.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Karina Rhiger
Tlf. 2870 4868
e-mail: formand@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Eva Bryld
Tlf. 2349 0317
e-mail: formand@fragiltx.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

e-mail: formand@williamssyndrom.dk
www.williamssyndrom.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Jytte Helgogaard
Tlf. 2167 1299
e-mail: jyttehelgogaard@tdcads1.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotossyndrom.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Louise Lund
E-mail: louise@rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lars Gjermandsen
Tlf. 7572 4688
Mobilnr. 2517 0088
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:

LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.

Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

 Voksenskolen for Undervisning og Kommunikation

Studievej 5 • 9400 Nørresundby
Tlf. 99 82 52 52 • www.vuk-aalborg.dk

HM HELEN MØLLER
RIDEFYSIOTERAPEUT

Rideskolen Skovfryd Rækkevej 4 • 8370 Hadsten
Rideskolen Vasehus Erikstrupvej 16 • 8830 Tjele

Mobil 20 63 28 26

Mærk det du holder af

www.navnelapper.dk

Grydelapper I/S

Privat beskyttet beskæftigelse

Slotshaven 5 • 4300 Holbæk
Tlf. 59 48 03 62

Beskæftigelse Chaplin

Et rigtigt arbejde...

Chaplin er en socialøkonomisk virksomhed i Helsingør som siden 2003 har ydet botræning, beskæftigelse og uddannelse til mennesker på særlige vilkår.

Her er medarbejderne i front i den daglige drift, med hver deres arbejds- og ansvarsområder. Det pædagogiske personale støtter og vejleder den enkelte og de forskellige teams.

...med mange muligheder
Vil du lære at lave bolcher?
Eller løse håndværks- og pedelopgaver?
Vil du designe smykker?
Ekspedere kunder i en stor stogbutik?
Vil du tilberede og anrette mad på byens bedst besøgte café i hjertet af Helsingør?
Eller vil du servere for de mange glade gæster?
Vil du lære at arbejde med 3D print?

Chaplin har det hele ...

Chaplin
BO, BESKÆFTIGELSE OG UDDANNELSE

WWW.CHAPLIN.AS

 SUK REGION SYDDANMARK
Dansk Oplysnings Forbund

Ågade 27
6000 Kolding
Tlf. 75 94 56 14
suk@sukdanmark.dk

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommerhøjskoler, weekendkurser samt for undervisning i Kolding, Fredericia Vejle, Svendborg og Faaborg Midtfn.

PROFESSIONELLE VASKERILØSNINGER

EN DEDIKERET SAMARBEJDSPARTNER

Ring på tlf: 76 43 70 03

LÆS MERE PÅ WWW.NORTEC.DK **nortec**

TÆNK ANDERLEDES

SPAR BÅDE TID OG PENGE PÅ DIT FORENINGSBLAD

Mangler du et foreningsblad, eller har du allerede ansvaret for et, kan vi tilbyde at løfte opgaven med produktionen. Et foreningsblad er ofte det vigtigste bindeled mellem forening og medlemmer.

Vi har mange års erfaring i produktion af foreningsblade, og kan være behjælpelige med layout, tryk, distribution og eventuelt annoncesalg til hel eller delvis finansiering af bladet.

Vi kan også altid give et godt tilbud på dine øvrige trykopgaver, f.eks. programmer, billetter, plakater, flyers og visitkort.

Kontakt os for en uforpligtende snak, vi deler gerne ud af vores erfaring...

FL Reklame · Agerbakken 21 · 8362 Hørning · fl@flreklame.dk · t. +45 7022 1870

JEG ER UNG OG HAR
UDVIKLINGSHÆMNING - KAN
DET OVERHOVEDET LADE SIG
GØRE, AT JEG FÅR
EN FORSIKRING?

JEG BOR I ET
BOFÆLLESSKAB, ER DET
SÅ MULIGT AT FÅ EN
FORSIKRING, DER IKKE KOSTER
FOR MEGET?

JEG HAR ET HANDICAP,
SÅ DERFOR ER DER INGEN
FORSIKRINGSSKABER, DER
VIL FORSIKRE MIG.

NÅR MAN ER
UDVIKLINGSHANDICAPPET,
SÅ HJÆLPER KOMMUNEN DA
MED EN FORSIKRING,
GØR DEN IKKE?

HVAD KAN DER SKE I
MIT LIV, SOM GØR, AT DET
ER NØDVENDIGT, AT JEG
FÅR EN FORSIKRING?

Forsikring

- er det overhovedet noget for mig?

Er dette tanker, du kan nikke
genkendende til?

Så kunne HANDI Forsikrings-
service være en god mulighed
for at få svar på dine spørgs-
mål om forsikring.

Vi tilbyder forskellige
forsikringsmuligheder til
mennesker med udviklings-
hæmning og andre handicap.

Ring til os og hør nærmere.

CODAN **HANDI**
Forsikringservice

HANDI Forsikringservice
Tlf. 3635 9640

Mandag - torsdag
kl. 9-12 og kl. 13-15
Fredag kl. 9-13

Email: handi@lev.dk
handiforsikringservice.dk